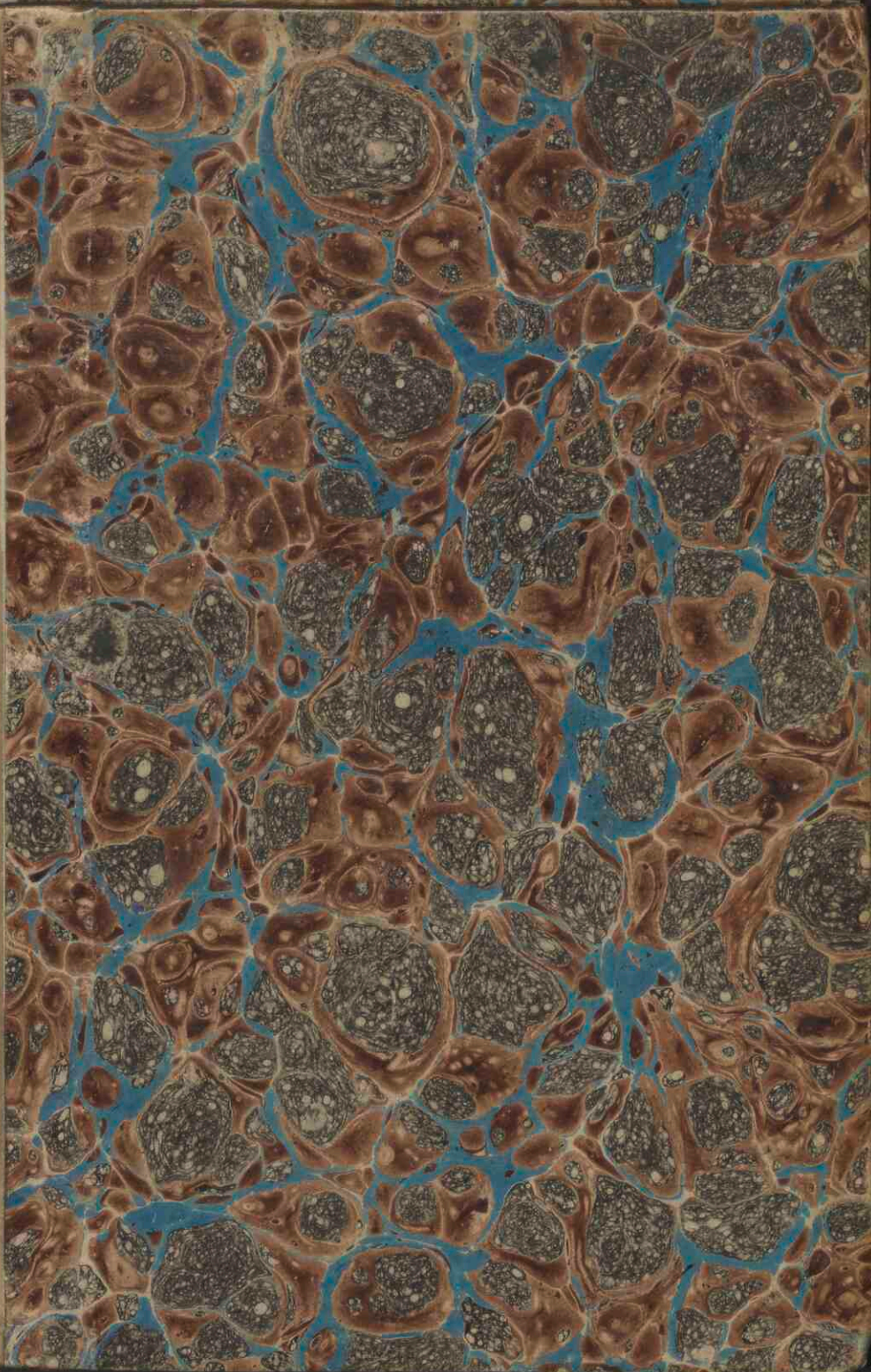

In hoc libello grauissimis, certissimisq[ue], & in sacra scriptura fundatis ratio[n]ibus uarijs probatur, Apostolu[m] Petrum Romam no[n] uenisse, neq[ue] illic passum. proinde satis friuole, & temere Romanus Pontifex se Petri successorem iactat, & nomi[n]at &c.

<https://hdl.handle.net/1874/454594>

ora

u.

**Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell
Huybert van Buchell (1513-1599)**

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsede
 - de staartsnede
 - het achterplat

**This book is part of the Van Buchell Collection
Huybert van Buchell (1513-1599)**

More information on this collection is available at:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

Oryzopsis ciliata
Walt.

varior

qu
281

Ra

F

Miscellanea Theologica

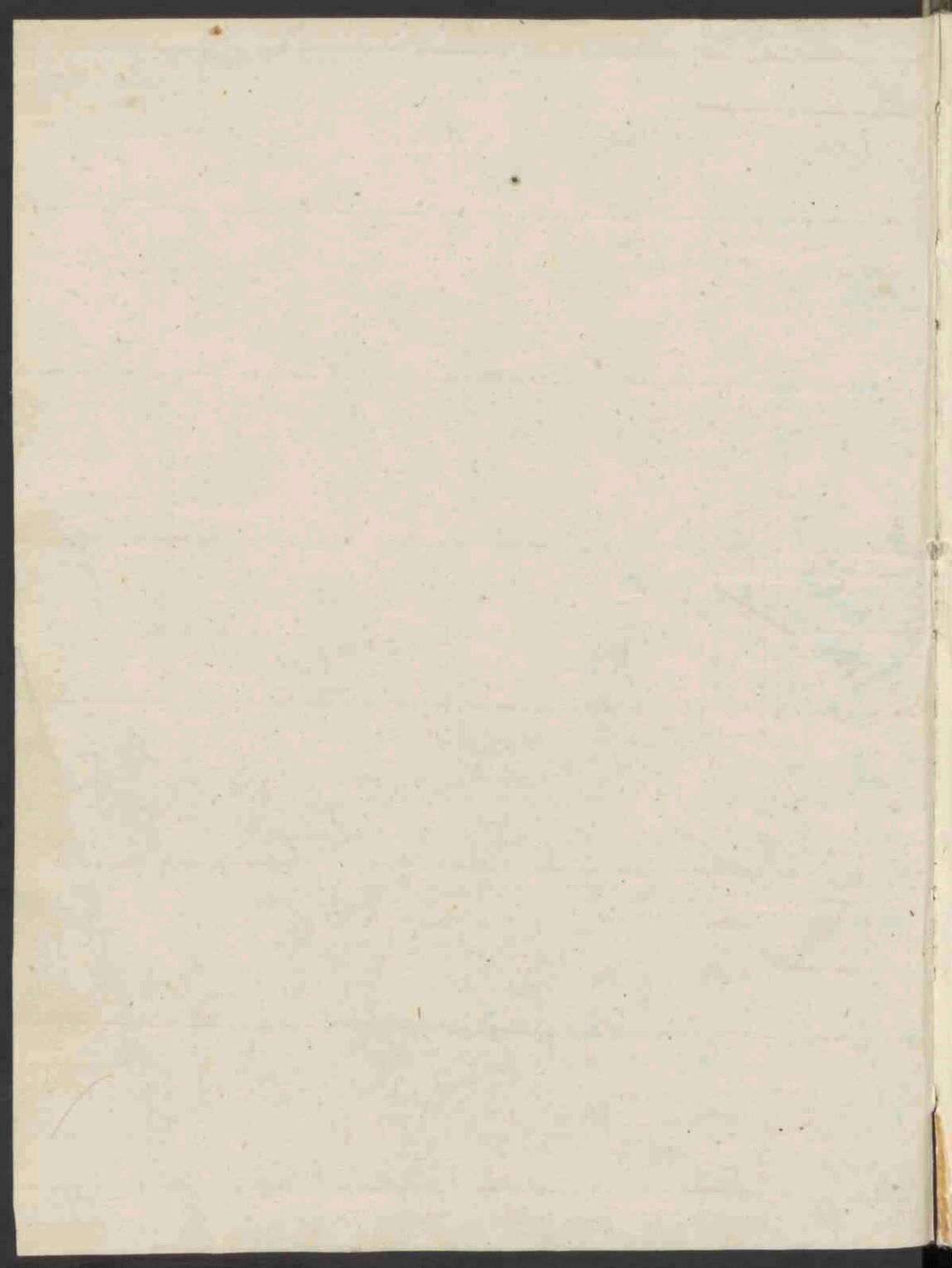
Quarto n°. 281

Rariora

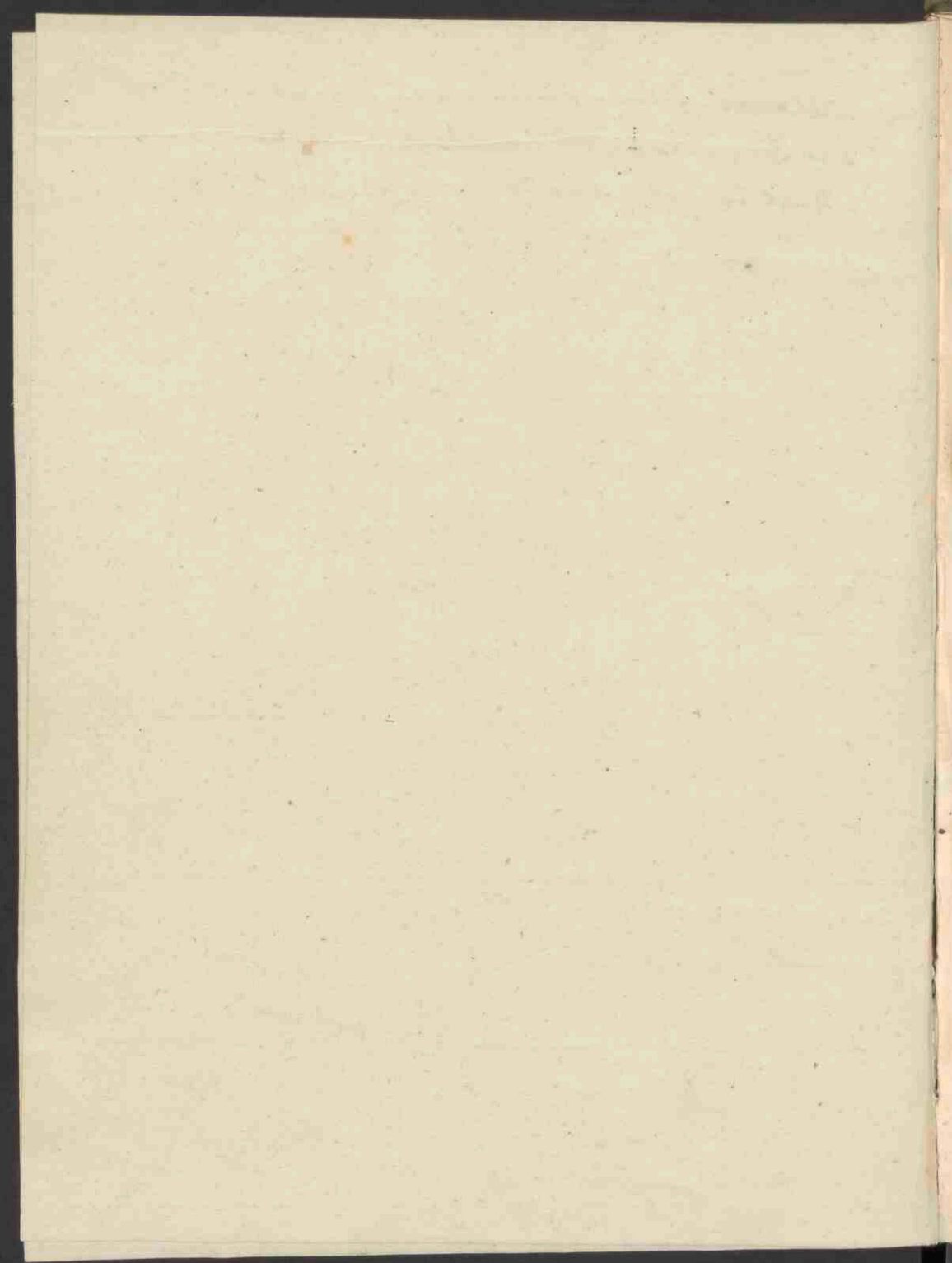
**F. qu.
281**

De Protophan

497 24

1. Melancton, Petram Samar non venisset.
2. A. Fosagnatus, de successione Europae.
3. Auld. Evangelii super rurs. de gratia.

IN HOC LI

bello grauissimis, ceruissimisq; &
in sacra scriptura fundatis ratioi
bus uarijs probatur, Apostolũ
Petrum Romam nõ uenisse,
neq; illic passum. proinde
satis friuole, & temere
Romanus Pontifex se
Petri successorem ias
tat, & nomiat & c.

Aude aliquid breuibns Gyaris, & carcere dignum
Si uis esse aliquid, probitas laudatur & alget

VLRICHVS VELENVS MINHONIENSIS
BENIGNO LECTORI SALVTEM.

Non possum persuaderi, benigne lector, ut ullā uel poëticam fabellam, uel superstitionē Iudaicā, æque fictitiā, æque ridiculā, ac nociuā credam, atq; ea est, quam scripturarū neglectus in Christianismū hodie de Antichristo intrusit. Cuius aduentus ex tam euidentissimis cōiecturis, ex tam certissimis indicijs, à Christo & Apostolis, ceu dígito monstratis, nescio qui uideri non potest: Nisi forte hoc iam nostra meruere commissā, ut occæcati ac improuidi, repentina Dei ira, uelut inter oscitātes (quod dicitur) opprimamur, scædumq; interitum sera deploramus pœnitentiā, dū Antichristū uenturū interim expectamus, præsentem conuiuemus, Heliam & Enoch uenturos nobis promittimus. Quæ quidē, si carnaliter, atq; in cortice futura credimus, Iudaicis fabulis, ut doctissimus Hieronymus ad Marcellā scribit, acquiescere necessum est, ut uidelicet rursus ædificetur Hierusalē, & hostiæ offerantur in templo, & spiritali cultu imminuto, corporales reuiuifcant ceremoniæ: Sed quia totus ille liber Apocalypseos Ioānis, unde hæc de Antichristo, Helia & Enoch opinio, spiritaliter intelligendus est, quum quot uerba, tot mysteria habeat, Heliam, Enoch, & Antichristū iam diu uenisse, & tot annis tyrannidē suā in ecclesia exercuisse, & etiam nū exercere certū est. Quis enim tam semel exuisset pudorem, ut tergiuersari audeat, quicquid à Christo, & apostolis prænunciatum de Antichristo nouimus, in Romana ecclesia non inueniri: quā tanta tamq; immanis inuasit abominatio, ut fideles interea uiuere tædeat, dum nihil horum non uenisse, quæ de Antichristo prædicta sunt, suis oculis cōtē-

plantur, in alteriusq; Christi obsequium, sese accersiri, imò cogi
sentiunt: Porro si aduentus Heliae, secundarium quoq; Christi
aduentum praecedere debet: non carnaliter profecto id, sed in spi
ritu intelligendum est. Quemadmodum Ioannes ille baptista inter
rogantibus Herodianis, an ipse fuisset Helias, non se Heliam esse
ingenue respondit: Christus uero eum fuisse Heliam libere profes
sus est, cum alias, tum eo loci, ubi apostolis percõtantibus. Quid
ergo scribae dicunt, quod Heliam oportet primũ uenire? respon
dit: Dico uobis, quia Helias iam uenit, & non cognouerunt eũ,
sed fecerunt in eo quaecunq; uoluerunt: de quo Angelus apud
Lucam praedixerat: praecedet ante eum in spiritu, & uirtute He
liae. Proinde & nunc, dum mysteriũ hoc iniquitatis operatur, &
reuelatus est homo peccati, & sedere uidetur abhominatio pro
phana in loco sancto, iam dudum Helias & Enoch in spiritu, & uir
tute uenerunt, qui cum hoc Antichristo depugnent, qui fideles, ne
ei uel ad horam cedant, dehortentur, admoneantq;. Atq; promo
uerent certe plurimũ, quãuis cum uitae suae maximo dispendio: Ne
pe quos ille in camino suo truculentissime propediem exurere nõ
ueretur, Hieronymũ Sauonarolam, uirũ omnium suffragio facile
doctissimum, & pietatis Christianae haud segnem patronũ, Flo
rentiae tertium met uulcano tradidit, Britanniae Ioannis Vigleph of
sa hominis nõ facile cum quouis alio cõferẽdi, postliminio in Ocea
num spargenda decreuit, ne quid memoriae ipsius apud posteros
remaneat, neue cum Christianis cõmune quippiam habere uidere
tur, ne humi quidem. Quidni commemorem, Ioannem Hus, ac
Hieronymũ praestantissimos academiae Pragenses Magistros, quos
per fide ad Conciliũ accitos, nulla discretionẽ, sed mera sua tyran
nide flammis cõcremauit: quod toti Christianorum orbi testatis
simum est: Quid de nostris temporibus dicam? Ioannẽ Reuchli
num, Ioannem Picum Mirandulanum literarũ columina, quã
ille inique tractauerit? Sed necdum contra Doctorem Martinũ
Lutherum pietatis Christianae ardentissimum inuestigatorem, ac
defensorem, & Ulrichum Huttenum, strenuissimũ Germaniae
equitem

equitem auratum, ira sua deferbuit, ac indies suo illo feruentiffi-
mo iracundiæ igne, contra eos ardet, ac flamas intentat. Et ne hic
oblitus uidear, quantæ cladis Boemiæ iam pridem auctor fuerit,
ut macerata tot Christianorum corpora, flumina sanguinis funde-
rēt. Gemit Angliæ sua pertæsa iniurias. Neq; sine dolore prospere-
tat Oriens, Christum exulare in occidente uidens. At uero diuina
bonitate, breui iam futurū speramus, q̄ dominus iniquū hūc
sp̄ritu oris sui iugulabit, ut tandem in maiestate sua & decore ad-
uentus, quaspiam fidei reliquias adhuc in mundo reperiat: Feruē-
te enim disceptationum ac cauillorum inextricabiliū in mundo
studio, Theologia frigeat, pietas Christiana extincta est. E regi-
one, incalcescente Theologia, iam rigent contentiones, depereūt
Pontificiæ fraudulentissimæ traditiones, Christi præcepta euacu-
antes. Vbiq; pietas quæritur: uestigia, quibus in auia deuenerat
Ecclesia, deprehenduntur. Quomodo tamen hic Antichristus in
pristinam conditionē reduci non patitur: sed indignatur, sed fren-
det dentibus, & quod postremum est: perire uult potius, quàm
corrigi. Qui tot iam retro sæculis, ipsissimus triceps ille infernalis
Cerberus (in cuius signum triplicem defert coronam, ne cui capi-
ti sua desit) toto mundo iugiter oblatrabat, suo ueneno nemi-
nem non intoxicans, suam detrectantem catenam neminem non
mordens. Sed iam duobus amissis capitibus, mitior est aliquanto
bestia, quorum unius in eo duello iacturam passa est, quo Laurē-
tius ille Valla acerrimus literarum, & pietatis censor, ac uerus il-
le Hercules ei occurrit, unumq; uastum caput mucrone amputa-
uit: cuius latratus, totus orbis moleste, nec sine damno ferebat,
dum sub Siluestri nomine, Lateranense palatium, omnibus alijs
facile præcipuum, Romam, & totius Italiæ, ac occidentalium re-
gionum prouincias, loca, ciuitates, Constantini Imperatoris mu-
nificētia sibi donatas adstrueret, ut hac sola uoce, nihil iam propè
in mundo uideatur, quod sibi non arrogasset. Quàm uero stren-
nue, & quàm fortiter id sibi eripuerit Laurentius, commentitias
etiam Bullas uerissime reprobans, hoc constat omnibus. Nec mi-

nus tamen animose hac tempestate nostra D. Martinus Lutheri
us, uelut alter quidam Theseus bestiam inuasit, caputq; detrunca
uit alterum, dum eum primatum, quo in totum debacchabatur
mundum, illi abstulit, fictitia Decretalium deliramenta solidissi
mis testimonijs expugnans. Sed hui, nondum sentit uulnera, uel
saltem dissimulat bestia, dum supremū illud, ac cæteris robustius
caput illæsum adhuc consyderat, quo se successorē Petri, cui prin
cipatus inter apostolos obtigisse uidetur, oblatrat: E quo quidem
capite alia, quamuis detruncata, iterato subnasci uidentur. Non
aliud (ait) Constantinum mouit, quo in ecclesiam foret munifi
cus, nisi q̄ Petrus ei stertenti in somnis apparuerit, quædamq; de
mandauerit obeunda. Pro cuius reuerētia expergefactus ille tan
dem, imperio se abdicauit, illudq; in Sisuestrum reiecit, & alias
ecclesias omnes parere eidem iussit, & uoluit, quo primatus Ro
mani Pontificis erigatur, quem Christus Petro etiam obtulisse,
quamuis uarie ei uisus est. Vide nœnias: & unde exurgunt? Re
stat illi caput, quo se Petri successorē iactat, in quod quia nemi
nem adhuc ensem distrinxisse uideo, cum tamen omnium, qui
bus se defendit bestia hæc, puppis (in adagio) sit & prora: diuina
ope subnixus: quamuis uiribus impar, sed tamen diuinis scriptu
ris confusus, cum bestia congregiar, hocq; quod residuum est ca
put illi auferam. Et ne quem lateat pugnandi modus: sacræ litera
turæ militiam, in suas acies primum distinguam, quæ ut æque
sunt fortissimæ, ita citra timorem eas in hostem producam, comi
nus uel eminus cum eo pugnaturus. Atq; eo prostrato: deinde
& spoliū auferam, deq; armatura ipsius prædam faciam, septē
quosdam cauillos quibus sese munire solet ille, certioribus testi
monijs deprædaturus. Neque hic alicuius facio eorum calum
nias, apud quos pietas, hæresis est: quamuis certo sciam, millies
me hæreticum uocituros. Enim uero candidum lectorem inte
rim moneo, ne protinus ipso libri offendatur argumento, inq; ip
so uestibulo eius horreat animus: Conscientiam meam obtestor,
nullas huc fraudes, nulla mendacia, nec dolos me intrudere uolu

ille: sed ut quæq; scriptura germanum habuisse mihi uisa intellexi, ita in meas hasce persuasiones adduxi. Quod si quid sinistrae, ac perperam dictum quis inueniat, statim suggillet, obliteret, ac deleat, & me ad discendum propensum, obiter docere non negligat: Non enim piget me (ut cum Augustino dicam) sicubi hæsito quaerere, sed nec pudebit, sicubi errauero, corrigere. Vale.

Liber hic duas habet particulas, quarum prior decem, & octo comprehendit persuasiones, q; Petrus nunquam post Christi passionem Romæ fuerit: & q; Hierosolymis & non Romæ passus sit.

Alteram particula septem habet cauillos, quibus Rom. Curia illis persuasionibus occurrere consuevit, quibus tamen uicissim septem correspondent responsiones, eos non aliter, atq; rudera quædam dissipantes.

Prima persuasio.

Vum diligentissime euoluerim quotquot ad manum fuerant historicorum, ac Theologorum, eosq; non infimæ conditionis libros, de aduentu Petri Romam, de passione & authore mortis ipsius, nihil aliud, quàm meras controuersias illic reperire potui, cum nemini ferè cū altero satis conueniat: sed quilibet suū proferat iudiciū, uel hoc solo suspectū, q; à cæteris dissentiat omnib;. Et ut paucos commemorè è multis, Quidam in exordio imperij Claudij Petrū Romam uenisse cõtendūt, quorū è numero est Orosius historicus non triuialis. Quidam anno Claudij secūdo, & illi sunt Hieronymus, & qui suæ inuitur authoritati. Quidam anno eiusdē imperij quarto, atq; est liber ille, q; tēporū historias, ceu fasciculo quodam cōphēdit. Præterea ab his omnib; dissentit liber ille, q; sanctorū uitas enarrat, & cōmuniè passionale nomiat. Is em̄ anno post passionē Christi, Petrū Romam applicuisse testat, q; qdē ann; tredecim; fuisset ipij Claudij. Similit; q; annos mūdī, & annos ab urbe cōdita recēsent,

usq; ad aduentū Petri Romā, uel ei⁹ passionē, q̄ mutuo pugnent,
nemini obscurū est, q̄ mō Enneades Antoni Sabellici, historiā
Pontificum Platinā, ipsūq; Orosium uiderit. Quæ quidem di
uersitas, & si nil aliud esset testimonio, suspectū tamen petri Ro
mam aduentū redderet, & fallam hanc probaret cōiecturam, q̄
Petrus unquā Romæ fuisset. Quæ tamen adeo inualuit, ut tot le
culis, qui ei reclamare ausus fuisset, habuerit adhuc neminem: Et
parū abfuit, ne Romanensiu aulicorū tyrannis, in fidei articulos
eam retulerit, ut quod nulla ratione probari potest, sola necessita
te credi uideatur. Accedit ad hæc, licet neuter historicorum cum
altero sentiat, tamen aduersus legem Christi, quasi ex composito
omnes decertant, ut uel hoc unum uanas eorum fabulas ac deli
ramenta prodat, quod cum Paulo Apostolorū omniū in scribē
do locupletissimo, cū Luca Euangelista simul & Apostolicarum
actionū historiographo, inexcusabiliter contendāt, ut inferius li
q̄do probabitur. Si nulla est sacræ scripturæ adstipulatio, qua id
confirmari possit, & tā remota historia adeo cōfusa est, & fallax
non stulte Petrum nunquā Christi post passionem Romæ fuisse
creditur. Alioqui si illuc eum aliquando fuisse uerum esset, uero
omnia (dicente philosopho) cōsonarent. At dissonante lege, dis
sidentibus mutuo historicis, quis nisi emotæ mentis uerum hoc
aliquando putauerit. Quanta sit enim in tam uetustissimis rebus,
tam remotæ historiæ fides, argumēto est Barptolemaeus ille Pla
tina, qui Ro. Pontificum res gestas describēs, ac multo etiam po
steriora istis tempora tractans, sæpius conqueritur uariationem
historiæ, maiorum neglectū, temporū perturbationē, quibus di
strictus, nihil interea affirmare audet. Nempe, si Petrus Romano
rum fuerat episcopus, dicant quem sibi successorem nominaue
rit: & quis in locum ipsius fuisset susceptus? Si Linum dixerint,
latinorum turba obiter reclamabit, quōue id probet, diem dicet:
Immo & Græcorum plurimi in hac causā latinos non destituēt,
Chrysostomo in secundam ad Timotheum epistolam dicente,
Hunc Linum, aiunt quidam, secundum post Petrum Romanæ
ecclesiæ

ecclesie Episcopum fuisse: Donatus uero Terentianus interpres inquit, aiunt usurpatur de re incerta, quam nos dicimus esse falsam. Sin autem Clementi hic honor dabitur, quod multis placet, plures adhuc erunt, qui id improbent, & hanc gloria erga Linum reponant, Clementem non primo nec secundo, sed tertio gradu primum, post Petrum statuentes. Deinde Pius' ne Anicetum, uel Anicetus Prius precesserit: Urbanus sub Diocletiano ne, uel sub Aurelio Antonio degerit: Cornelius sub Gallo, an sub Volusiano, uel forte Decio passus sit: historia uariat, nec aliquid certi de his rebus definiri potest. Nec mirum, si & multo his posteriora tempora, eorumque gesta, adeo sunt historicorum figmentis deprauata, ut nemini post hac integrum sit res grauiores eorum libris tueri: siquidem id meretur (ut habet prouerbium) mendax, ne si uera tandem dixerit, ei credatur. Porro si ne Theologi eadem hic sentiunt, falsitas exinde illorum emergit. Discordia enim in scriptoribus, ut dixit ille, testimonium est falsitatis. Immo Augustinus ueritatem ex eo cognosci docet, si scriptores concorditer in ea conuenierint, neque unus dissentiat ab altero, uel a pluribus plurimi. Et idem Augustinus, cum in multis alijs locis ad Hieronymum, & Fortunatum, tum & hic ad Vincentium, de quorumlibet etiam sanctissimorum hominum scriptis loqui. Hoc genus (inquit) literarum, ab autoritate Canonum distinguendum est: non enim sic leguntur, tanquam ex eis ita testimonia proferantur, ut contra sentire non liceat. Et non Theologis duntaxat, in eiusmodi rebus ex sacra scriptura non deducibilibus, & ex eorum uarietate dubitabilibus credere non adstringimur: sed nec ecclesie quidem, ut Thomas in quodlibetis disputat. Eapropter, ad hunc modum sermonem claudere licet, quod Petrus nunquam post passionem Christi Romae fuerit, de cuius aduentu illuc, diuina scriptura silet: historia secum diuariat. Doctores minus digni sunt, quam quibus hic credatur: praesertim dum ita mutuo disceptent.

Peruasio secunda.

Petrum Romā uenisse in exordio uel secundo, uel quarto imperij Caesaris Claudij, hoc est octauo, nono, uel undecimo post passionem Christi anno dicētes, eorum imprimis refellit opinio, qui Petrum in oriente quinq; uel secundum alios, septem annis sese continuasse, tandē Antiochiam diuertentē, septē annis in episcopali sede refedisse, & in Ponto, Galatia, Bithynia, ac circumiacentibus Asiae prouincijs aliquā moram eū fecisse adstruunt. Nō enim, si id uerū esset, Romā uenire nisi post quatuordecim, aut quidecim annos, hoc est septimo, uel octauo Claudij anno potuisset. Quibus patrocinator gestorū Apostolicorū scriptor Lucas cap. xv. Controuersia em̄ inter quosdā de hāresi pharisaeorū ex una, & Paulum ac Barnabā ex altera parte, de circūcisione, obseruatione q; legalium habita, eas ob res discutiendas, in Hierusalem illi descenderunt. Et factum est consiliū Apostolorū, & seniorū, inter quos Petro primae loquendi porrectae sunt partes: quanc; Jacobi Hierosolymitanorū presbyteri sententiae omnes tādē subscripserint, eiusq; approbauerint oratiunculam. Quae res manifestat Petrum nondum Romam diuertere potuisse, sed unā cum Iacobo, & quibusdam alijs Hierosolymae mansisse: uel forte in partibus Iudaeae Christum aliquandiu docentem Hierosolymam tunc temporis rediisse. Et ramen multorum est opinio, Hieronymo super epistolā ad Galatas dicente, quod circiter decimū octauum annum post Christi in caelum ascensionē id factum fuisset. Quod facillimum est creditur, si quis modo seriem rerum ab apostolis gestarum diligentius examinauerit. Cui ergo maior habenda fides, Lucae 'ne Euangelistae, qui rebus ab apostolis factis uel interfuerat ipse, uel à Paulo apostolo (cuius indiuiduus fuerat comes, & quo praesente hanc scripserat historiam) erat edoctus? An istis bellantibus mutuo historicorum, ac Theologorum opinionibus? Quod si id necessario mihi dabitur, ut Claudij primū nono, aut undecimo imperij anno Petrus Romā uenerit, & ibidem uiginti quinq; annis Episcopatum tenuerit, iam non à Nerone, sed Vespasiano potius martyrium passus fuisset, quod ne-

minem adhuc unquam uel dixisse, uel scripsisse comperi. Et hinc manifestarium est, ad nonum Claudij annum Petrum Romam uenire non potuisse.

Peruasio tertia.

Denique quod ne nono quidem anno illuc uenire potuisset, eiusdem imperij Petrus, Tranquillus in Claudio est author, qui Christianos tunc temporis Roma fuisse pulsos scribit: Claudio (inquit) Iudaeos impulsore Christo assidue tumultuantes Roma expulit. Vbi Orosius addubitat, utrum contra Christum tumultuantes Iudaeos coerceri, & comprimi iusserit, an etiam Christianos simul, uelut cognatae religionis homines uoluerit expelli. Qui profecto si uel historiam rerum gestarum ab apostolis, uel saltem Paulinas legisset epistolas, non ambigeret Christianos Iudaeorum impietate & uersutia, Caesarem, ac populum Romae ad uindictam excitare una cum eisdem Roma expulsos fuisse. Quippe uel Apostolo ad Romanos in epistola id testante: Inter alios namque Christianos quos saluere iusserat, Salutate (inquit) Priscillam & Aquilam, adiutores meos in Christo Iesu, qui pro anima mea suas ceruices subposuerunt, quos sane nisi Christianos Apostolus nouisset, in catalogo salutatorum Christi fidelium nequaquam reposuisset. Attamen quomodo Iudaeus genere Aquila ille fuerat, cuius in Christum una cum coniuge crediderit, nihilominus hunc tamen Lucas in actibus Iudaeum Ponticum nominat in haec uerba, Post haec (inquit) egressus ab Athenis Paulus, uenit Corinthum, & inueniens quendam Iudaeum nomine Aquilam, Ponticum genere, qui nuper uenerat ab Italia, & Priscillam uxorem eius. Eo quod praecipisset Claudius discedere omnes Iudaeos a Roma: accessit ad eos, & quia eiusdem erat artis, manebat apud eos & operabatur. Et ne quis dubitet Christianos eos fuisse, addit Lucas in calce capi. duodeuigesimi dicens: Iudaeus quidam Apollo nomine, Alexandrinus genere uir eloquens, deuenit Ephesum potens in scripturis, hic erat doctus uiam domini, & feruens spiritu loquebatur, & docebat diligentem ea, quae sunt Iesu, scies tantum baptisma

Ioannis, quem cum audisset Priscilla, & Aquila, assumpserunt eum, & diligentius exposuerunt ei uiam domini, hæc Lucas ad uerbum. Et totum hoc caput declarat Priscillam, & Aquilam Christianos ex Iudæis factos, Roma unà cum alijs expulsos fuisse. Quod iterum docent Paulinæ literæ, quas nouissime iam ubi tempus resolutionis suæ propinquauerat, ad unice dilectum discipulum Timotheum suum miserat; Saluta inquit Priscillam & Aquilam. Vnde non solum Christianos, sed syncerissimos quoque Christianos eos fuisse constat, utpote quos Apostolus data modo occasione nunquam non salutabat. Nihil hic moror, quod Stapulensis tam in hac ad Timotheum, quam ad Romanos epistola innotuat, uerba apostolica ad hunc modum exponens: salutatur uos Priscilla & Acyla: uel Prisca & Acyla, Origenem, Chrysostomum, Ambrosium, & tot doctissimos alios interpretes: imò & ueterem ipsam translationem, cui in hac parte ERASMV S nihil derogat, hic sequi malo. Quid restat igitur dicere, quam Petrum ad nonum usque Claudij annum Romam non uenisse? Qui enim illac uenire tunc potuerit, cum ceteri omnes cum Iudæi, tum Christiani inde pellerentur, & in tantum stomacharetur Roma? Qui si posthac Romam aliquando uenerit, ac uiginti quinque illic delituerit annis, Vespasiano eius imputaretur martyrium, quod de tam benignissimo erga omnes principe credere nephas est, & nemo est omnium, qui hoc affirmare audeat.

Peruasio quarta.

Pergamus iam eo ordine ostendere, ne ad uigesimum quidem annum post Christi passionem, uel in cælum ascensionem Petrum Romam uenire potuisse. Quod ex uerbis discipuli, à suspicionem apud Galatas sese purgantis clarissimum est. Dicit enim in ea quam ad Galatas dederat epistola: non à quopiam hominum, sed solo Christi munere, euangelicum mysterium sibi contigisse. Et quod dixerat, ne cuiquam uideretur falsum, probat inquitens post miraculosam suam ad fidem Christi conuersionem, non in Hierusalem ad Apostolos se declinasse, sed protinus Arabiam abiisse: tandem

se: tandem iterato Damascum repetiisse: & tum tertio loco primum tribus reuolutis annis Hierosolymam uidendi Petri gratia trāsmigrasse. Deniq; post quindecim dies postquam Petrū & Iacobum fratrem domini uidisset, dicit q̄ iterum Hierosolymā reliquit, ac in partes Syriae, & Ciliciae deuenit. Deinde assumpto Barnaba & Tito, post integros quatuordecim annos, rursum Hierosolymam rediit, quo euangelium, quod in gentibus prædicauerat, cum his qui apostolorum uidebantur columnæ conferret, & iterum Petrum unā cum Iacobo, & Ioāne illic reperit. Et sic certū est totis illis septemdecim annis Hierosolymis, & in colimitaneis regionibus Petrum sese continuisse, nec unquam Romam recessisse. Additis enim quatuordecim annis, quibus Hierosolymam reuenerat, ad annos tres quibus proxime post conuersionem suam uisitauerat Hierosolymam, decem & septem anni proueniunt. Demū postquam Petrus aliquādiu citra Paulū moraretur, Antiochiam ueniens in eum incidit, quem ille acerrime illic obiurgauerat, & eidem in faciem restitit, eo q̄ non recte ambulasset ad ueritatem euangelij: & simulationi non modo ipse fuit obnoxius, sed ad hanc alios quoq; iā tum pertraxerit: Dixit (inquit) Cephæ coram omnibus, si tu cum Iudæis sis gentiliter uiuis, & non Iudaice, quomodo gentes cogis Iudaizare? Inter quā reprehensionem Petri, & pristinam eorum ab inuicem discessionem aliquid temporis certe interuenerat. Ad hæc, post Christi ascensionem, non mox Paulus Christum agnouit, nimirum qui dū Stephanus saxis obrueretur, enecareturq; assistens, mortem ipsius in deliciis habuerat. Dicitur enim Actorum septimo. Testes autem deposuerunt uestimenta sua secus pedes adolescentis, qui uocabatur Saulus. Et solusmet inferius ca. xxij. ad Christum queribundus loquitur: Cum funderetur sanguis Stephanī testis tui, ego astabam, & consentiebam, & custodiebam uestimēta interficientium illum. Vide quā hoc tempus ab ascensione Christi, ad usq; obiurgationem Petri Antiochiæ à Paulo factam facile uiginti etiā annos superet, quibus tamen Petrum certum est Ro

mae nondum fieri potuisse: quamuis nec postea unquam illic fuerit. Verum demus hoc aduersarijs, quod Petrus anno uigesimo Romam appulisset, iam ad tredecimū usq; annum imperij Claudij ille aduentus prorogaret. Quod si huc trahatur uiginti quinque anni, quibus Romanā moderatus est ecclesiā, interim Vespasiani temporis eius mors irrogaretur. Quod omnis omnium historicorum libri ut falsissimum auersantur. Producamus huc Romanorum imperatorum tempora, quo res fiat euidentior. Lucas euangelij sui cap. tertio, anno imperij Caesaris Tiberij quindecimo Christū dedit uerbum dei praedicare incepisse, qui tandem post tres annos, & aliquot menses praedicationis suae mortē sustulit, anno eiusdem imperij decimo octauo uel ultra, Tiberio post passionē ipsius annis tribus imperante, post hunc Caius Galligula annis tribus, mensibus decē, & octo diebus imperans uita functus est. Claudius anno quatuordecimo imperij moritur. Nero totidem annos in imperio explese dicitur. Otho Syluius infra nonagintaquinque dies imperium alteri cedit. Aulus Vitellius octo mensibus imperauit. post hunc Vespasianus decennio Romanis sese imperatorem praestitit, sub quo Christiani pacifice Romae degebant, nullis ab eo uexati persecutionibus. Quae igitur iniquitas in tam benignissimum principem hanc reijcere iniuriā, tanquam ille Petri interfector aliquando fuerit.

Peruasio quinta.

Sub hac, neq; tunc temporis quando Paulus Romanis scripserat Petrum Romae fuisse, hac ipsa epistola ad Romanos porrecta argumēto est, quam quidem satis longo tempore ab Apostolo non fuisse descriptam constat. In qua ipse, ut Origenes meminit, omnibus numeris absolutior fuerat, quam dum Corinthijs scripserit. Et ideo post utrumque ad Corinthios epistolam hanc scriptam fuisse, contendit Origenes. Athanasius uero, & post primam quoque ad Thesalonicenses, attamen alteram ad Corinthios, non mox post eam quae prior est, exarauit Apostolus. Si quidem in ea quae prior est, incastum quendam Corinthiorum ecclesiae seniore, qui cum uxore patris rem habuerat, acriter taxat, & ex unitate fidelium emancipandum praecipit.

huncq; spiritui maligno in potestate tribuit, modo spiritus in die
domini Christi Iesu saluus hieret. In altera uero, postquam ille ressi-
puit, ac admissum digna cōpunctione, atq; pœnitundine defleuit,
rursus unitati, mēbrorūq; Christi cōmunioni restitutus est. Ac
tandē post missas ad Tessalonicēses literas, ubi iā tertio Corinthū
uenerat, per Phebē Cencherēsem fœminā ad Romanos episto-
lam dīrexit, in cuius calce multos fratrum nominatim saluere iu-
bet, & qui pridē illius opera in Christum crediderūt, & qui qua-
piam in eū dexteritate usi sunt. Tū qui ecclesiæ illius antistites, ac
seniores fuerunt, ueluti Narcissum, Andronicū, Iulīā, Priscillam,
& Aquilam. Qui igitur fieri potuit, si Paulus Petrū tunc Romæ
fuisse credidisset, ut digna hunc salutatione nō dignaretur? cuius
ille obseruantissim⁹ esse, & nihil honoris ei non deferre pro sua ca-
nicie, & apostolatus honestate debuerat. Sed ieluctabilis hæc est
ratio, Petrum Romæ tunc temporis non fuisse. Faceſſat ergo ua-
frītia Romana hanc sibi gloriam ambire, nihil enim æque falsum
est, atque hæc arbitraria æstimatio.

Perſuaſio sexta.

Accedit & istud ad corroborādū, qđ Petrus ad ea tēpora, qui-
bus Paul⁹ Romanis literas destinauerat, Romæ nō fuisset, quia
diu⁹ Ambrosius, sup̄ epistolā ad Romanos, in qbusdā uetustis co-
dicibus dicit se legisse Narcissum illo tēpore Romæ presbyterū
fuisse, cuius domū Apostol⁹ saluere iubet, hic tñ (inquit diu⁹ Am-
broſi⁹) officio peregrini fungebatur, exhortationib⁹ firmās creden-
tes. Qđ sanè nuperus Romanus presbyter neutiq; faceret, à q̄
nihil tā est alienū, quàm uerbi diuini prædicatio. Et id propter, ue-
lut claud⁹ (ut Plautino utar dīcterio) sutor, domi totos sedet di-
es, cupediarū delitijs uoratrīnā explēs. Nisi forte ostētādæ pōpæ
causā, ad Lateranense palatiū interdū p̄orepat. Porro ut ad rem
ueniam⁹, hic scito est opus, apud primitiuā ecclesiā nullos fuisse,
q̄ dicerēt summi Pōtīfices, Cardinales, Patriarchæ, Archiepisco-
pi. Nempe quæ duos solū ecclesiasticos habuit ordines, Presbyte-
ros uidelicet, & Diaconos, ut ex ea claret, quam Philippēsius

Apostolus è Roma dederat epistola. Paul⁹, inquit, & Timothe⁹ serui Iesu Christi, Omñib⁹ sanctis q sunt in Christo Iesu, qui sunt Philippis cū Episcopis, & Diaconibus, Nā iidem uocabātur presbyteri, episcopi uel seniores, ut ex epistolis Paulinis est manifestū simū. Quin in Actis quoq; Apostolorū, ad Ephesinæ ecclesiæ presbyteros inquit. Quia uos spū sancti⁹ posuistis episcopos regere ecclesiā dei. Et Petrus, qui & ipse presbyter multarū ecclesiarū fuerat, ad presbyteros dispersionis Pōti, Galatiæ, Cappadotiæ, Asiæ & Bithyniæ scribēs, seniorē se nominat dicēs: Seniores ergo qui in uobis sunt, obsecro cōsenior, & testis Christi passionū. Ignorauerat credo tū adhuc superciliosum summorū pōtificū nomē, uel abhorruerat planē. Et ut regrediamur ad priora, Presbyteri dicebātur, qui ecclesijs ueluti quidā proceres præerāt. Vnde apostolus in priori ad Timotheū epistola: Qui bene (inquit) præsumunt presbyteri, duplici honore digni sunt. Et ad Titū: Hui⁹ rei gratia reliqui te Cretæ, ut ea quæ desunt corrigas, & cōstituas per ciuitates presbyteros, sicut ego præscripsi tibi. Igit̄ hic per Narcissum presbyterū seniorē, aut Episcopū Romanæ ecclesiæ fuisse intelligim⁹, qui nō modo ei⁹, sed & aliarū circūiacetiū ecclesiarū, & Christi fidelū curā gerebat: cui⁹ etiā familiā, ob ingenuas ei⁹ uirtutes Paulus salutare præcepit. In sup̄ Andronicus, & Iulias, duo è septuaginta duorū Apostolorū nūero (ut Origenis est opinio) Romæ ea tēpestate fuerāt, quos hac prerogatiua honoris, ad Romanos in epistola salutat apostolus: Salutate (inquit) Andronicū, & Iuliā cognatos meos, & cōcaptiuos meos, q sunt nobiles in Apostolis qui & ante me fuerūt in Christo Iesu. Adde, Priscilla, & Aquila (ut Ambrosij suffragat̄ autoritas) nō ociose Romā uenerūt, qui quoniā propēsiore erāt in deuotione, ideo ad cōfirmationē Romanorū missi fuisse intelligunt̄, de quib⁹ ad hūc modū Paulus loquitur: Salutate Priscillam, & Aquilam, adiutores meos in Christo Iesu, qui pro anima mea suas ceruicēs supposuerunt. Eapropter quid opus Roma tunc habuerit Petro ueterano, & iam uiribus defecto, non conijcio. Nempe cum habuerit legitimū presbyterum

Sytherum Narcissum, apostolos Christi doctrina insignes, Andronicum & Iuliam, & cooperatores in euangelio non contemnedos Aquilam & Priscillam. Sed hoc citra omnem controuersiam uerum est, quod Romae tunc temporis non fuerit: Nam si neminem non salutat eorum Apostolus, uel qui seniores fuerant, uel qui cognati & cogniti, quomodo unum Petrum non salutasset, quocum firmissimam amicitiam & societatem iam pridem inuenerat, & eius uidendi desiderio antea Hierusalem petere non dubitauerat. Et hinc apparet, usque ad Neroniani imperii tempora Petrum Romae non fuisse. Quod si uiginti & quinque annis illic resederit, a quo tandem mortem passus est: Hic tussunt Romani sycophantae, non secus ac indocti quique cantores, qui locum fecerunt proverbio, haeratio cantorum, ut communiter dicitur, tussis est.

Peruasio septima.

Huc producam, & quod Apostolus ad Galatas narrat in epistola: Creditum est (inquit) mihi euangelium praepucij, sic & Petro circumcisionis. Qui namque operatus est Petro in Apostolatum circumcisionis. Qui namque operatus est & mihi inter gentes. Tandem manifestat, quomodo pactus fuisset cum Iacobo, Petro & Ioanne, in synodo, quae Hierusolymis super legalium obseruatione habita est, ut ipsi in circumcisione, hic uero inter gentes cum Barnaba praedicatum proficeretur. Quomodo itaque tam cito Petrus pacti immemor fieri potuit, & alienas partes sibi usurpare, cum Roma totius paganissimi mater tunc fuerit? Quinimmo, si circumcisionis fuerat Apostolus, quod Romae tot annis, ad Pauli uidemus illac aduentum, cum Iudaeis nihil ei fuerat negotij? Adueniente namque illac Paulo, ut Lucas in Actis Apostolorum ait, dicunt Iudaei ad eum: De secta hac notum est nobis, quia ubique ei contradicimus. Rogamus enim te audire quae sentis. Nos enim neque literas accepimus de te, neque adueniens aliquis fratrum nunciavit, aut loquitur est quid de te malum. Quos tandem copiosa illa, ac uberrima oratione sua alloquitur est Paulus, a mane usque ad uesperam sermonem protrahens. Et quibus aliqui dictis crediderunt, quidam uero renuerunt credere: Et nunc ante audita au-

ribus hauriētes, adinuicē tumultuabantur, & inultam inter se habebant quæstionem. Quid ergo Romæ tanto tēporis interuallo fecerat Petrus, si iudæis ea quæ à Paulo audierāt, noua & inaudita uidebant; nec aliquem se pri⁹ audiuisse dixerūt, qui ei⁹ sectæ instituta, & rit⁹ eis declarasset? Et proinde Paulum, ut quæ sentiat diceret, uelut uno ore postulabāt omnes. Videat qui uult, quàm sit tutum Romæ Petrum aliquando fuisse credere.

Peruasio octaua.

Iam ad ea usq; puenimus tēpora, quib⁹ Hierosolymis iudæorū coact⁹ insolētia Paulus, ad Cæsarem appellauit, ac Romā deductus, catenis horrēdis in carcerē coniectus est, illicq; in conducto sio, quod ei carceris fuerat loco, toto biennio permāsit. Nec profecto parua hæc erat mansio, ut Hieronymus in epistola ad Philemonē loquitur, ad quā iudæorū turbæ quotidie cōfluebāt. Nam suscipiebat oēs, ut in Actis Lucas scribit, qui ingrediebātur ad eū prædicans regnū dei, & docens quæ sunt de domino Iesu Christo cū omni fiducia sine prohibitiōe, allecās ad fidē Christi hoies, ut uerbis, ita & literis. Multos enim, eo cōcionāte, nō modo plebeos, sed & de regia Neronis, Christi fidē suscepisse, ipsius epistolæ ostendūt; Ad Philippenfes enim è cōducto suo scriptitās: Salutāt uos, inquit, omnes sancti, ac quidem maxime, & qui de Cæsaris domo sunt. Quin epistolas quoq; aliquot in uinculis dictauerat pia admonitiōe, & Christiana pietate plenas, ne ecclesiæ Christi pulchre ab eo institutæ, eius absentia in deterius laberētur. Nā quos uiua uoce cōuenire nō poterat, scriptis tantisp; admonebat, ne suæ professionis oblitī, à Christo aliquādo exciderēt, præcipue Galatis post pseudoapostolos, retro à Christi fide ac suis rudimentis abeūtib⁹, epistolā è Roma scribere nō dubitauit, uerbis etiam asperioribus eos cōmonefaciēs, ne uasritia & astu à Christo abduci sese paterētur. Deū obtestans, q; quæcūq; illū in mādatis dederaat, ea nō ab hoibus, neq; per hoies nact⁹ unq; fuisset, sed sola benignitate Iesu Christi: Nimirū quib⁹ tam firmiter credi oporteat, ut si angelus quoq; uel ipsemet secundario ad eos aliquādo ueneret

rit, ac diuersum quiddā docere uoluerit, probrosum ac execrabile id fieret: in qua epistola Petri aliquot locis meminī, cuius testi moniū in hoc negotio, ut Galatis quod dixerat facilius persuaderet, mirū in modū illi fuerat necessariū. Nō tamen uspiā eius mentionem facit, an Romæ ipsum tūc habuerit collegā, uel si eis quæ scripserat, & ille subscribere uoluerit. Quī certe, si tū Romæ fuisset, saltē eius nomīe eos salutasset, quo facilius tā eminentis Apostoli uocabulo permoti resipiscerent, & ab extranea doctrina segregati, ad mentē redirēt quādoq;. Attñ nihil horū secerat Apostolus, qđ maximo est testimonio, neq; ea tēpestate Petrū Romæ fuisse. Cū tñ uiginti quinq; anni, uel scđm quosdā uiginti septē, à Christi passione, aut ascensione præterierint. Cæterum neq; in ea, quam ad Ephesios Romæ scripserat, epistola ullam eius mentionem facit, cuius tamen hæc semper aliās fuerat cōsuetudo, ut col legarum suorum nomine, in Christum credentes salutaret.

Peruasio nona.

Inditio sunt, Petrū tpe Pauli Romæ nō fuisse, & literæ quas p Epaphroditū ad Philipp. dederat Apostol⁹, in qbus multorū eos admonet, & q̄ erga illū tūc tps gerebāt, manifestat: maxime aut quātū illic in euāgelio p̄fecerit dicēs, sua occasiōe passim Romæ euāgelii p̄dicari ab oib⁹, eodē qđē ipetu, quāuis diuerso studio. Quidā em̄ uiculis & cōstātia ipsi⁹ anīati, sincero affectu, & uere Christiana intētiōe, fidē Christi Romæ oī timore exuto, inuulgā bāt, qđā uero sola cupiditate nocēdi Paulo, ad euāgelizādū Christū trahebāt: putabāt em̄ fore, q; Neronis tyrāni, cui nomē Christi fuerat possum, puocata iracūdia, Paulina gloria in euāgelio facer feret, ac tyrān⁹ in eū, uti ei⁹ p̄fessionis authorē, grauius aiaduerte ret. Fit em̄, q̄ maxie nobis nocitura sciuerint, hæc ad nostrā p̄niciē inīci palām euulgār: Tūc ait Paulus sibi nō esse curæ, dū quis mō euāgelii annūciēt, & Christ⁹ orbi innotescat, suū hoc ad uitā, siue ad mortē illi sit cessurū. Maluit em̄ cū euāgelij lucro mori, q̄ absq; p̄fectu uiuere. Res p̄fecto miraculo digna, si Petr⁹ tūc Romæ fu erat, q̄madmodū multis iā annis inibi agere debuerat, quō Christi

si nomē tā moleste à Paulo Roma audierit, ut subornati i hoc etiā pleriq; hoies dolosi sub Christi p̄dicatiōis obtētū, Pauli exitiū q̄rerēt. Nū uero otiosus tot annis illic delituerat, & Christi occultaue rat fidē Petr⁹, timēs ne in eū s̄uisset tyrān⁹, utq; facili⁹ eorū insidi as, q̄ aduersabant Christo, subterfugerit: Nā si annuatim euange liū Romæ prædicauerat, ea res nō debuit esse Paulo timori: si qui dē Roma tot iam annis antea Christū patiētissime à Petro audie rit: Immo quantumcūq; tumultuante Roma, tyrannus ad uindictā irritaretur, in Petrū primit⁹ resuultasset hæc iniuria, utpote qui caput eius negocij fuerit. Ecquid igitur formidarat Paulus, ne fa ba hæc in suo, quod dicitur, cuderetur capite nō uideo. Ad hæc, in fine eiusdē epistolæ subdit. Salutant uos omnes sancti, maxime uero qui de Cæsaris aula sunt, maxime prorsus dicere debuit Pe trus, omniū nostrum ueluti quidam antesignanus. En quàm inse curū est dicere, etiā tunc tēporis Petrū Romæ fuisse, dum Paulus captiuus illic teneretur, hac persuasione clarissimum est.

Persuasio decima.

Colossensibus per Tychicū ac Onesimū scribēs Paulus in re cessu epistolæ addit: Salutat uos Aristarchus cōcaptiuus me⁹, & Marcus cōsobrinus Barnabæ, & Iesus qui dicitur iust⁹, qui sunt ex circūcisione. Ii soli sunt adiutores mei in regno dei, qui mihi fu erūt solatio. Salutat uos Epaphras qui uestras est, seru⁹ Iesu Chri sti. Salutat uos Lucas medic⁹ charissim⁹, & Demas. Vide quàm omnes nominatim enumerat, qui tūc ei aderāt, & cooperatores eius erāt in regno dei, hæc est ecclesia Christi. Gregorius enim in quit: Sæpe in sacro eloquio regnū cœlorū præsentis tēporis eccle sia dicitur. Et Christus apud Lucā, regnū dei, inquit, intra nos est. Quas ob res Paulus dicit: Ii soli sunt adiutores mei in regno dei. Quid ergo Petrus, nunquid tanquam ueteranus quidam, ac eme ritus miles in ocium tunc se receperat, ut nō pro sua uirili euange lica adiuuaret partes, cooperatoresq; in regno Christi non fieret? quod de Petro sentire horret anim⁹: proinde nō te habuit tūc Ro ma Petre. Nam si fuisses Romæ & Paulū eundem Christū præ dicantem

dicantem non iuueris, eius iam factionis fuisses Apostolus, quæ non Christum edificaret, sed destrueret, ac demoliretur. Omne enim regnum, Christo dicente, in se diuisum desolabitur, ac domus supra domum corruet.

Peruasio Vndecima.

Onesimus, quæ Phrygem genere quidam fuisse putant, Philemonis Colossæi seruus, compilatis rebus quibusdam ipsius Romam fugitiuus uenerat, illicque Paulo de Christo concionante audito, Christi nominis factus est candidatus, ac baptismate in Christicolarum consortium ascitus. Porro ne quid labis pristinae scelestæ uitæ in eo remanserit, conscientiam Apostolo aperuit, & iniuriam, quam domino suo intulit, rebus quibusdam illius surreptis confessus est, quæ Paulus, quia nimium adamarat, non sibi temperare potuit, quin protinus benigno, ac scito epistolio eum Philemoni reconciliasset, hanc sibi iniuriam in Philemonem bene meritis donari postulans. Et si quid dani re pecuniaria, aut alia quæuis, Onesimi profugio acceperit, pro eo se uadē ponens, omniaque se depensurum eius loco promittens. Et in epistolij principio Philemonem Appiam uxorem ipsius, & Archippum Colossensis Ecclesiæ episcopum salutans, quo id facilius pro quo interpellauerat, ut sensit Chrysostomus, impetrasset, Timothei nomen adiungit dicens. Paulus seruus Christi Iesu, & Timotheus frater Philemoni &c. Cur hic Petri nomen in salutatione Paulus suppressit, si Timothei apposuit, qui facilius tam magni euangelici præconis autoritate motus offensam forte Onesimo condonasset? Proh pudet me tot seculorum, quibus Paulinæ literæ tineis corrosæ, situ ac pædore fœdatae, intra angulos delituerant, passimque ab omnibus negligebantur, quarum lectio tot erroribus, ne in ecclesia subnascerentur, uel sola occurrere potuerit. Quid enim tam manifeste ostendere potuit Petrum Romæ non fuisse, quam hæc ad Philemonem epistola à Roma per Onesimum transmissa? Sed nunquid forte Philemonem, & presbyterum Colossensem Archippum, nomine Petri salutare iubet Apostolus, ad finem epistolæ properem? Salutem te Ephras (inquit) concaptiuus meus, Marcus, Aristarchus, Demas

& Lucas adiutores mei. O infelicem Petrum, si tum Romae fuerat, & Paulum in hoc honestissimo destituit negotio.

Peruasio duodecima.

Peracto iam dicto biennio, multisq; Romae ad fidē Christi cōuersis, ac epistolis hinc inde p̄ ecclesias trāsmillis, tādē Paulū in libertatē asseruit Nero, è cōpedibusq; dimittere fecit, qd' ip̄semet ad Timotheū testat Paul⁹ dicens: liberatus sum de ore leonis. Captiuitas etenim hęc intra hoc quinquenniū fuerat, de quo Traianū impatorem Sex. Aureli⁹ dicere solitū memorat, procul distāt cūcti principes à Neronis quinquennio: adeo enim comis, benign⁹, affabilis & modest⁹ quinq; primis sui imperij annis Nero fuerat, ut de eo Tranquillus scribens, à pietate hunc imperij exordia fecisse dixerit, Et tantū aberat, ut infra hoc quinqueniū Nero morti deuouerat quempiā, q; moleste & indignāter eis, q; mortis sententiā in aliquem pronūciauerint, pro consuetudine subscribere etiam fuerat solit⁹. Nam semel admonit⁹, ut in supplicio cuiusdā capite damnati ex more subscriberet, quā uellem (inquit) nescire literas. Hic igit̄ pro sua erga omnes beniuolentiā Paulū tūc tēporis dimisit liberū. Reliquis aut̄ nouem impij sui annis, in omnē luxū, turpitudinem, truculētiam adeo se effudit, ut impietate omnes facile, scelestissimos etiam hoīes superasset. Quamuis Ioseph⁹ libro antiquitatū uigesimo, capite sexto, nimis incertam de Nerone esse historiam tradat: dicit namq; , Multi de Nerone historiam cōscripserunt, quorum quidam pro gratia beneficiorum eius neglexere ueritatem. Alij uero propter odiū & eius inimicitias, sic impudenter mēdacijs inuoluti sunt, ut apertā reprehensione sint digni. Ideo saeuīte iā Nerone, ac tyrāno nō imperatore existēte, post decenniū iterū Paul⁹ in uincula relapsus est, & peius quā unq; antea ab eo habit⁹. Vñ epistolā illā, quae ad Timotheū habet̄ altera scribēs, prioris captiuitatis meminit his ferme uerbis: In prima mea defensione nemo mi astitit, sed omnes me dereliquerūt, nō illis imputeť: domin⁹ autē mihi astitit, & cōfortauit me, ut per me praedictio impleatur, & audiant omnes gentes, & liberatus

sum ex ore leonis . Vbi tunc Petrus fuisse censendus est ? Romæ reuera nõ fuit: alioqui Paulo causam pro capite apud Neronis tribunalia peroranti, & sese defendenti eum non adfuisse, iniquum prorsus fuisset. Quem si ex industria quoq; dereliquerit, nulla excusatione deinceps dignus haberetur: Ego tamen millies tolerabilis iudico, Petrum nunq; Romæ fuisse credere, quàm hanc calumniã, q; Paulũ destituisset, in tam sublimẽ Apostolũ rejicere.

Peruasio tredecima.

Notũ est Lucam Euangelistam, & Apostolicarũ actionũ historiographum, indiuisum totius peregrinationis Paulinæ fuisse socium, quem ille filij semper dilexit loco, honorificamq; eius mentionem plerisq; facit in locis dicens, illius maximã laudem in euãgelio fuisse. Nam cũ omnes etiã à Paulo defecerint, hic solus nõ quã ei non adhærebat, non minis, non uinculis, non sexcentis persecutionibus perterritus: Cuius historia ad hæc usq; tpa, quibus Paulus uinctus è Hierosolymis Romã perductus, ibiq; in cõducto à milite custoditus est, peruenit. Veluti eius rei capite ultimo copiose meminit: quomodo uidelicet Paulus Romam perductus fuerit, quomodo fratres, qui eo tempore Romæ fuerant, ad Appij forum ei obuiam uenerint, quomodo trium dierũ spacio euoluto, Iudæos ad se accitos habuerit, quomodo colloquutus cũ eis fuerit, quomodo eos cõsutaerit, & singula ordinatim prosequitur. Nullã tamen alicubi mentionẽ de Petro facit, an uel alloquio Paulũ aliquando dignatus fuisset toto hoc biennio, uel quid rerũ Petrus Romæ fecerit interĩ, dũ Paulus uerbũ dei ardētissime illic tũ deprædicasset. Et tũ tunc tps hanc historiã fuisse scriptã credit, quando Paulo Romæ in catenis degenti ille intrepide ministrauerat, qui usq; adeo Pauli studiosus fuerat, ut quicquid hactenus de eo cõperat, cũcta in suã historiã diligētissime cõgesserit, etiam Hieronymo de uiris illustrib; attestãte: Lucæ inquit historia usq; ad biennium Romæ commoranti Paulo peruenit, id est usq; ad quartũ Neronis annũ. Ex quo intelligimus in eadẽ urbe librũ esse compositum; igitur uisionem Pauli & Teclæ, & totam baptizatĩ

Leonis fabulam, inter Apocryphas scripturas cōputamus. Quale enim est, ut indiuiduus comes Apostoli inter cæteras eius res hoc solum ignorauerit: hætenus Hieronymus. At quid hoc: nõne non solū Apocryphū, sed plus, quàm falsissimū erit, Petrū Romā secundo Claudij anno uenisse, ibiq; uiginti quinq; annis episcopatum tenuisse: Cuius Lucas in tā præstāuissima diligētissimaq; historia nullā mentionē facit, qui dubio procul, si tunc Romæ fuisset, nõ hoc toto biennio ociosus complicatis, ut dicitur, manibus illuc sedisset, uel saltē non sic delituisset, quin à Paulo uel Luca conspicui, inueniriq; interdum potuerit.

Peruasio Quatuordecima

Circiter uigesimūseptimū post ascensionē Christi ad patrē, ac Neroniani imperij quartū aut quintū annū, Petrū Romæ nondū fuisse, id iā tā manifestū, quàm quod manifestissimū est. Sed quia neq; ultimo Neronis anno, hoc est post passionē Christi, & ei⁹ ad parētis dexterā ascensionē tricesimo septimo illuc uenire potuerit, hoc deducit. Quoniam Paulus è manibus Neronis elapsus in Hispaniā, ut Lyra & alij quidam uolunt, & partes occidentis iter adornaauerat, Eius enim intētionis Apostolū fuisse, etiā cū Romanis literas scripserat certū est. Peractis autē ibi decē annis, rursus ad Neronis manus deuenit, & mortē accelerare uidēs, scripto Timotheū cōmone facit, ut assumpto secū Marco Romā sese recipiat, eo q; præter Lucā, nullus iā ei residuus fuerit collega: Sed quō tuis dictis, mi Paule, fidē habere potero, cū tota hæc Romana colluties, à secundo Claudij anno usq; ad finē imperij Neroniani, Petrū perpetuo Romæ durasse exerta uoce proclamet: Qui ergo fieri potuit ut sol⁹ cū Luca Romæ fueris: O doctor gentiū facile id tuæ credo ueracitati, Petrū Romæ nunq; te uidisse, & alijs recedētibus, solum cum Luca remansisse. Nihil me mouent uerba sacræ scripturæ tyrānorum, qui Christum, ac tua dicta adulterare, foedissimè meq; prostituere in delicijs habent. Cæterum eadem epistola scribit: Det misericordiam domin⁹ Onesiphori domui, quia sæpe me refrigerauit, & catenam meam non erubuit, sed cum Romā uenisset,

nisset, solícite me quæ sicut, & inuenit, det illis dñs inuenire misericordiam à deo in illa die. Nō obscurum est ex his uerbis, quãtã gratitudinis erga eos fuerit Apostolus, qui officium aliquod in eum contulerint, ut nō possit hic satis gratulari, ac suum gaudium uerbis exprimere, quod ei conciliauerat Onesiphorus suo aduentu, qui peregre ueniens, non tamen conquieuit, donec hunc inuenisset. Potuit certe Onesiphorus hic à Petro, si tũc fuerat Romæ, certior effici, quo locorum Paulus Romæ sese continuerit, & liberatus fuisset multum anxiam illam sollicitudine, qua Paulum hinc inde per Romam discurrendo inuestigauerat. Mirum, si Paulus neminem præterit, à quo aliquod persentiscerit beneficium, quod Petrum Romanum, ut aiunt, incolam, suum nunquam scribit aduissitasse carcerem, quem tamen amantissimum sui semper habuerat fratrem: nempe à quo in Catholica illa sua Paulus charissimus nominatur frater. Quamobrem uerissimum est ad ultimum usque Neronis annum Petrum Romæ non fuisse, cum nec, saluere iubens Timotheum, fratrum qui Romæ tunc aderant nomine, Petrum admetoret, Salutant te Eubolus & Pudens & Linus & Claudia, & fratres omnes. Non uideo, Cur ex industria suppressere Petri nomen uoluisset, cuius alioqui semper fuerat obseruatissimus, Quo modo iccirco uiginti & quinque annis Romæ egit? quomodo à Nerone passus est, cum nec sub eius impio uenire quoque illac potuerit.

Persuasio quindecima

Præter epistolas iam dictas, Pauli à Roma missas, sunt quedam alia familiariores responsiuæ epistolæ ipsius ad Senecam, Neronis imperatoris præceptorem scriptæ, quas ego nonnullis argumentis, tunc fuisse scriptas arbitror, cum Paulus secundo iam Neroni præsentaretur. Primū, quia iam Nero Cæsar furibundus, atrox, petulcus, adulter, & omni propè uiciorum contagio fuerat pollutus, quod de priori eius quinquennio nullus credere potest. Secundo, quia id tempore Paulinæ quedam epistolæ, quas ubi in priori captiuitate Romæ teneretur, ad quasdam ecclesiarum direxerat, ad manus Senecæ iam tunc deuenerant, ex quibus ille non nihil

profecit, quod priori biennio, quo Romæ tenebatur Paulus, fieri non potuit. Tercio, q̄ Seneca in una epistolarū ad Paulū descriptarum, Romani incendiū à Nerone facti meminit, quod ad finē declinatē Neronis imperio factum est, cum Orosius nō ita multo post, Petrum, & Paulum communi mendacio deceptus, à Nerone martyrium passos scribat. Et sequenti mox autumno, pestilentiam Romæ obortam adeo magnam, ut uno autumno ad triginta millia hominum uita decesserint, quam pestilentiam Neronis imperio decrefcēte factā, Suetonius in uita ipsius designat. Illis itaq; ambob⁹ Romæ degentib⁹, Paulo in carcere, Seneca in regia Neronis, cum alter de altero magna sibi polliceretur, & neuter neutrum alloqui potuisset: uel quod inde utriq; immineret periculū (quandoquidem lege cautum fuerat, ne quispiam Christianum, aut Iudæum alloqueretur) uel quod Senecæ non fuerat integrū Paulinū carcerem aduistare, ne quid exinde tyrannum offenderet, aut ipse quoq; conijceretur in carcerē. Quapropter epistolijs hanc colloquendi sarciebant penuriam, & quidem mutuū amorem utriq; præ se ferētibus, neuter tū Petri alicubi meminit, qui uiginti quinq; annis iam tum Romæ agere debuerat, nondum tamē fuerat Senecæ doctissimo, in Christianosq; benignissimo homini cognitus, cui proculdubio nonnihil gratificatus fuisset, si qd Paulus ob carceris impedimentum nō poterat, ipse eius de syderio satisfecisset, & de Christo secum cōfabulatus, in numerū Christi fideliū asseruisset. Quod Paulus etiam facere debuit, ut ablata sibi Senecam alloquēdi copia, eū ad Petrum nulli Apostolorū postponendū relegaret, qui nihilo deterius fidei Christianæ primordia ei tradiderit. Sed quis, ni forte exoculatus non uideat omnia hic repugnare pestiferæ huic opinioni, q̄ Petrus Romā unq; uenerit, à Nerone passurus, cum tot rationibus conuincatur, ad ultimum usq; Neronis imperij annum, Petrum Romam nunq; uenisse, tātum abest, ut martyrium ab eo passus fuerit. Nam legitur & in ea, quæ tertia est Senecæ ad Paulum epistola, quod eius plurimū rei causa Nero Apostolo fuerat indignatus, quod à ritu, &

secta pristina Iudæorum, qui pharisæus olim fuerat, non solum ipse recesserit, sed & alijs hoc suaserit faciendum. Quod planè Petrus prior Paulo Romæ facere debuerat, si tot annis ante aduentum in urbem ipsius illic resederit.

Peruasio sedecima.

Neminem adeo hebetem, ac stupidū putō, quin intelligat Petrum nō modo Romæ passum nō fuisse, sed ne eū fuisse illic quidem. Et ne quis moueatur inuerecunda illa Romanæ Curie uoce, tot testimonia proferētis, perpendat secum, quàm item de passione Petri, & Pauli alterutrum conueniant authores. Ambrosius sermone illo sexagesimo septimo, de Petri & Pauli martyrio differens dicit. Vna die, uno in loco, unius tyranni tolerauere sententiã, & hæc cum multis alijs communis est ei opinio, immo totius Romanæ ecclesiæ, in eorum solennitate decantantis. Gloriosi principes terræ, quomodo in uita sua dilexerūt se, ita & in morte nō sunt separati. Falsa uero esse hæc, passionēs utriusq; sub nomine discipulorum Pauli confictæ produnt, dum neq; cum istis, neq; secum conueniāt. Quod enim hic dicitur una die eos passos fuisse, id Linus apertissime negat, & hoc uaria quidem ratione, quas ego ob prolixitatem huc non adduco, uerum lectorem ad passionēs illas per commentitium Linum descriptas, & à Iacobo Stapulēse latinitate donatas remitto. Dionysius uero, nō ille Pauli discipulus, sed nescio quis mendacissimus nebulo, priori opinioni subscribit. Sed nunquid & uno in loco passos concorditer omnes scribunt? hic uide mēdaciōrum portenta. Quidam enim hoc fatentur ingenue, cantante etiam Romana ecclesia, ne in morte eos fuisse separatos, sed sicuti una die, ita in uno loco mortui fuisse traditos. At Linus Petrum in loco, qui Naumachia appellabatur, cruci præpostere affixum scribit, In quo autem Paulus ceruicem amiserit, non meminit. Sed hoc uno satis testatur noluisse se dicere, uno in loco passos, cū alios apparitores, & carnifices, alios mortis spectatores eorū utriq; assignet. Porro Dionysius ille, apertis uerbis ab eorum diuariat sententiã: nam, in

quít, cum ad mortem dúcerentur, & ab inuicem separarentur. Petro dixisse Paulū: Pax tecū, fundamentū ecclesiarum, & pastor ouium, & agnorū Christi. Deíde q̄ Neronis edicto ambo ad exitum peruenerint, ne híc quidē consentiunt: Nam cū oēs eius rei Neronē pronúciēt authorē, solus tamē Linus, Agrippam Petrū interimere impasse testat. Scribit nanq̄, q̄ Petro Romæ degente multæ sexus foeminei monitu Petri, illecebris luxuriæ abrenútiauerunt, inter quas Agrippæ concubínæ quatuor fuere, quarū cōtinētia indignationis materiam Agrippæ præbuerat, ita ut Petrū cruce interimere iusserit, hac de re (quāuis tota Roma tumultuare) imperatore tamen nihil sciēte. Et multa sunt sigmenta, quibus illi mutuo dissident, dū nihil certi super ea re pronúciare nouerunt: quæ ibi ergo fides, ubi nulla est concordia? Nā uel hoc solum dissidiū mēdaciū eorū prodit. Nec dū unū uídimus arbitrū, qui hanc intolerabilem inter eos litem dirimere aliquando ausus fuisset. Historiæ enim, quā de Nerone quidam nobis reliquerūt, insegurū est credere, ut iam Iosephi adscripsimus uerba. Imò res profecto miranda, q̄ Iosephus ipse, qui à Vespasiano, expugnata Hierosolyma, Romam perductus est, ibidēq̄ agēs Domitiani ferè superauit tēpora. Et historiā Iudaici belli in urbe cōscribens, Vespasiano, eiusq̄ filio Tito nominatim dicauit, in eaq̄ à Nerōe interēptorū, ut etiā aliās in Antiquitatibus meminit, nec ullam mentionē de Petro ac Paulo facit, qui tamen erga Christianos fauentissimus fuerat, & arrepta occasione, non sine honoris procēmio eorū solebat meminisse: Velut Ioannis Baptistæ in Macherōta castello obruncati, libro Antiquitatum duodeuigesimo. Et Iacobi apostoli, fratris Christi Iesu, ac Hierosolymitanorū presbyteri, libro uigesimo. Id propter crediderim ego uitæ exitum, Hierosolymis unā cū Iacobo, & quibusdā alijs Petrū accepisse: siquidē Iosephus, & alios nōnullos tunc tēpīs cū Iacobo, ab Anano Iudæorum pōtifice interfectos scribit. Nā & ipsa reclamatione ratio, Petrū una die interitū cū Paulo habuisse, qui à Christo uocatus, uxore & liberos, imò socrū, quā Christus à febre uexatā pristinae sanitati reddidit,

ti reddidit, habuisse legi: & oim Apostolorū habebat annosissimus, utpote cui^o caniciē Paulus (ut Athanasio placet) reueritus, post tres cōuersiōis suæ annos, eius uidendi gratia Hierusalē accessit, cū tñ ipse adulescens adhuc fuerit, ut actōz habet septimo. Attñ in euangelica functione, tā diu uersatus est, ut ad discipulos unice sibi dilectos scribens, ætate se iā cōfectū aliquoties fateret. Quis se cōmittat labyrintho huic iextricabili, quē uobis tortuosissimis suis opinionibus, uelut muscipulas quasdā adornāt scriptores? nec quippiā tā certū alicubi occurrit, quo ceu filo quodā ductū ad exitū earz perueniamus.

Peruasio decimaseptima.

Ostenso q̄ Petrus Romæ mortē non receperit, restat dicere, ubi locorū pro Christi nomine passus sit. Et ante, quàm id probē, id testor prius, nullū testimoniū diuina ex literatura huc trahi posse, quo quis Paulum idubie Romæ passum fuisse à Nerone ostēdat. Nā dum postremo iā Neroni oblatus fuerat, & ad Timotheum scribens, hæc interposuit uerba. Ego iā delibor, & tempus resolutionis meæ instat. In eis Paulus decrepitā, & nō martyrium suum intellexit, quē interea dum hæc scripserat, ualde senio detritum, & decrepitum planè fuisse, si non alio testimonio, certe uel hoc solo cōstat. Quoniā ante decē annos Philemoni suo scribēs, senem se nominauit: Cū talis sim inquiring, ut Paulus senex. Quātum uero putas intra hoc decennium cōtinuis laboribus, omnium ecclesiarū sollicitudine corpusculum Pauli exhaustum est, & maceratum? ut indicare Timotheo suo charissimo cogeretur, quo Romam acceleraret, suoq̄ aduentu mortem ipsius prauenteret, qua ipse breuī fuerat resoluendus. Nā quod spiritus sancto illustratus, liberationem sui è carcere præuiderit, uerba ipsius indicant: significans enim quomō in priori ante Neronis tribunal statione, causam suā solitarius, & omni patrono destitutus perorauerit, à Neroneq̄ ereptus fuerit, sub hæc ita loquitur: liberatus sum de ore leonis, & liberabit me dominus ab omni opere malo, & saluum faciet in regnum suum cœleste, hoc est ad ministeriū corporis sui

myſtici, eccleſiæ ſanctæ, quẽadmodum per regnum cœleſte, Gre
gorij authoritate, eccleſiã in ſacris ſcripturis ſapiuſcule nominari
diximus. Sicut em̄ ſua ſpes nõ illum ſefellit, ubi in priore captiui
tate cõſtitutus, Philemoni ſcripſerat, para mihi hoſpitiũ: nõ ſpe
ro per orationes ueſtras donari me uobis: ita neq; hic eum dece
pit. Sunt em̄ pleraq; alia teſtimonio, eum à Nerone liberatũ etiã
ſecũdario fuiſſe, ueluti epiſtola illa Senecæ, quæ Apoſtolo in car
cere degenti miſerat ipſe. Ex quibus proclue eſt creditũ, Nero
nis uiolentiã Paulũ euaiſſe. Verum ne hic longius iuſto immore
mur, iã Petrũ & Paulũ Hieroſolymis paſſum, teſtimonijs irrefra
gabilib; cõfirmabimus. Primitus ſolius Chriſti uerbis, ad ſcribas
& phariſæos, imò ipſam Hieroſolymã apud Matthæũ, & Lucã
loquentis: uæ uobis ſcribæ, & phariſæi hypocritæ, qui ædificatis
ſepulchra prophetarum, & ornatis monumenta, & dicitis: ſi fui
ſemus in diebus patrum noſtrorum, nõ eſſemus filij eorũ in ſan
guine prophetarũ. Itaq; teſtimonio eſtis uobismetipſis, quia filij
eſtis eorum qui prophetas occiderunt, Et uos implete menſurã
patrũ ueſtrorum. Ideo dico uobis: Ecce ego mitto ad uos prophe
tas, & ſapientes, & ſcribas, & ex illis occidetis, & crucifigetis, &
ex eis flagellabitis in ſynagogis ueſtris, & perſequemini de ciuita
te in ciuitatẽ, ut ueniat ſuper uos & c̄. Tandẽ dicit Hieruſalẽ Hie
ruſalẽ, quæ occidis prophetas, & lapidas eos, qui ad te miſſi ſunt
& c̄. Hæc loquitũ Chriſtũ nõ de prophetis legis ueteris, ſed de
apoſtolis exponit Ioannes Chryſoſtomus, homilia in Matthæũ
ũm ſeptuageſima quinta, ac ita dicit: Significat ijs uerbis Chriſtus
apoſtolos, & eos qui cum apoſtolis, & poſt apoſtolos fuerũt, ex
quibus multi etiã prophetabant. Quod diuus Hieronymus li
terarum ſyduſ, clarius erga hæc uerba Chriſti immoratus inter
pretatur, dicitq;: Simul hic obſerua, iuxta Apoſtolum ſcribentẽ,
uaria eſſe dona diſcipulorum Chriſti, alios prophetas qui uentura
ra prædicent, alios ſapientes, qui nouerunt, quando debeant pro
ferre ſermonem, alios ſcribas in lege doctiſſimos, ex quibus la
pidatus eſt Stephanus, Paulus occiſus, crucifixus Petrus, flagel

lati, in actibus apostolorum, apostoli, & persequuti eos sunt de ciuitate in ciuitatem, expellentes de Iudaea, ut ad gentium populum transmigrarent. His uerbis Hieronymus clarissime, ut Stephanum, ita & Paulum, & Petrum Hierosolymis passos declarat. Et ne cuius testimonium desideretur, Nicolai Lyrae horum Christi uerborum interpretationem subnectamus: Ex eis occiditis, exponit Lyra, sicut Iacobum fratrem Ioannis, Actuum xij. & Stephanum Actuum septimo, & multos alios. Et crucifigitis, ut Petrum, & Andream fratrem eius, & multos alios flagellabitis, sicut Paulum & Sylam, ut Actuum sedecimo, & secundo, ad Corinthios xi. traditur. Quis contra haec firmissima testimonia uel hiscere deinceps poterit? quis reclamare? quis non modo Hieronymum, Chrysostomum, Nicolaum Lyranum, sed & Christum mendacii arguere poterit? Cum ipsemet apud Lucam eadem repetens uerba, de Petro, Andrea, & alijs quibusdam apostolis, ea sese loquutum designat, inquit: Dico autem uobis amicis meis, ne terreamini ab his, qui occidunt corpus, & post haec non habent amplius quid faciant: ostendam autem uobis, quem timeatis: timeate eum, qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam. Praeterea dicit Christus, Hierosolymis, & non Romae, a scribis & pharisaeis, & non ab imperatoribus Romanis occidendos suos apostolos: quamuis non negem quosdam & extra Hierusalem fuisse interemptos.

Peruasio duodeuigesima.

Videre mihi uideor satis prolixè eorum me subneruasse opinionem, qui Petrum ut Romanum episcopum celebrant, & hoc nomine Romanis Pontificibus nihil non tribuunt, dum in summi apostolorum principis (ut aiunt ipsi) locum successi sint, haecque desultoriam potestatem, ceu per manus sibi tradant. At uero si quis roget, quomodo haec falsissima peruasio in ecclesiam obrepserit, dicam compendio. Si alia quoque non minus nociua, quorum reces est adhuc memoria, negligentia temporum rata habentur, ut nihilominus pro articulis fidei reponantur: quanquam & historicorum de his taceant libri, & Christi dogmata uelut ex diametro

cū eis decertēt, solo tñ ecclesiæ prætextu, nō min⁹ quàm quæuis alia, sine quib⁹ hoibus salus nō contingit, credi præcipiuntur, quibus si quispiam bono fretus testimonio occurrere uoluerit, æque hæreticus habetur, quàm qui in legem Christi fuerit impi⁹ us. Quid ergo de tā remotis ac perturbatissimis temporibus, Romanæ Curia palpones, circa Petri Romā aduētum, passionem, & pōtificatum cōfingere nō poterāt. Putas ue ecclesiā, quā egenus cōstituit Christus, quā omnīū facile pauperrimi auxere apo- stoli, opibus ditari oportere, unum in ea cæteris omnibus domi- nari, imò ecclesiā non aliud, quàm tyrannidem fieri debere? Ecq⁹ hoc dixerit? At uero hodie solenne id habetur, hoc gloriosum pu- tatur, ut unius arbitrio omnia fiant, circa unum summa, & caput reip. Christianæ cōsistat, unius iussu, aut iniussu singula gerāt, ex unius nutu cuncta pendeāt. Quod si quis minus reuerenter hos ecclesiæ proceres incesserit, si corripuerit, si annuere noluerit, cō- tinuo fremunt classica, undelibet plebs Christiana cōclamatur ad arma capessenda, ad omnes Christianos principes id aiunt perti- nere, ne expolietur Christus, ne ue iacturā patiatur ecclesia, dū ali- quot annui census denarij eis decreuerint, omnia sursum ac deor- sum uersare nō uerentur, ac tot Christianorum fœdā dilaceratio- nem, & stupendā perniciem, interim ne pili quidem faciūt. Adeo tyrannis hæc Romanæ Curia istac perniciosa opinione inualuit, dum primatum mediante Petro supra omnes alias ecclesias sese accepisse iactitat, & Romanus Pōtifex uniuersalis ecclesiæ catho- licæ episcopus cēsetur, repugnantibus omnibus omnium fermè libris, uoce ipsius met Christi, & ritu, ac exemplo primitiuae eccle- siæ: Cuncq; recens adhuc sit memoria, quādo hæc tyrannis exor- diūsumperit. Nonne tñ inueniunt pleriq; qui id perpetuo fuisse scribant, id probent, pro eoq; ad aras usq; (quod solet dici) digla- diētur? quibus nō aliter, quā solius Christi uerbis passim uulgus credit. Præterea, Syluestrum à Cōstantino Imperatore honestis muneribus donatū, in sedeq; imperatoria repositū, quis hoc ho- die è populo non credit? resistentibus omnibus historiographis, eorumq;

eorumq; cōmentitias bullarum nugas fortissimis rationibus, doctissimisq; uiris reprobantibus. Quantū tamen ueritatem promo- ueant, apud hanc futilem plebeculam pseudofacerdotum præsti- gijs delusam, in propatulo est omnibus, cum non minus reueren- ter in has opiniones, quàm in Christi uerba iurent ipsi. Non diffi- cile est exinde diuinare, quantū illis procliue fuerit, quæ hodie de Petro feruntur, confingere, cū eorū temporū nullam certā habea- mus historiā, præter cōmentitias illas aliquot de Petro, & Paulo passiones, quæ adeo sibi nō constant, ut omnib⁹ etiam tacētibus, ipsæ se satis confutent, præsertim quæ Græcorum linguagio con- scriptæ sunt. Quod uel solū argumento esse possit, eas falsissimas esse, cum hæc natio ab omnib⁹ passim scriptoribus in historia mē- dacij accusetur, Iuuenale dicente, Quicquid audet Græcia men- dax in historia. Et alibi non sine ioco mendacem græculum nomi- nat. Et breuiter nemo miretur hoc apertissimū mendaciū suos pa- tronos habere, cum nō desint etiā, qui Tusciam patrimoniū Pe- tri appellent, qua uoce nunq; delirius dici, aut cogitari aliquid po- tuit. Et Plinius haud ignobilis author, nullum tam impudens mē- dacium inueniri dicit, quod teste careret.

Altera libelli particula.

Proloquium.

Solet interdum fieri lector mi, ut dum uegeto semine agrum conspergimus, ni simul nociua quæq; radicitus extrahamus, urē- da filix subnascens, semētis pariat iacturam. Quod dum hic time- mus, ne quidam cauilli animum tuum torquentes, nostris ijs per- suasionibus minus te credere permittant, alteram libelli particulā addidimus. In qua cum septem quibusdam Romanensium cauill- lis, manus cōseramus, de eis dignis rationib⁹ (si fors fauerit) præ- dā ablaturi. Proinde interim Romanū quenpiā, obesis faucib⁹, ac uētre prominulo, imaginē sycophātā, q sic more suo nobis instet.

Primus cauillus.

Quod in persuasione dictum est quarta, improbi⁹ dictum est

quam ut credi debeat. Paulus enim dum binam suam uersus Hierosolymam peregrinationē, in ea quæ ad Galatas est epistola commemorat, in quatuordecim annis post cōuersionem suam, utriusque fuisse factā intellexisse uolunt, & non in septem & decem annis, ut tua fert opinio, idque Nicolai Lyrae testimonio cōfirmatur. Triennium enim, quo ante Paulus Hierosolymam uenerat, in subsequentibus quatuordecim annis, quibus secundo illac cum Tito & Barnaba prexerat, absorbet, ita Nicolao uerba Pauli exponente: Deinde post quatuordecim annos, uidelicet à conuersione sua, assumpto Tito & Barnaba &c. Et sic Petrus quatuordecim illis annis præterlabentibus Romam diuertere poterat.

Responsio.

Bella Lyrae, nisi à tot bonis authoribus, quibus ne matellā dignus erat ipse porrigere, dissentiret, credere expositio: sed quia non auisim dicere, an ullum habeat qui in hoc sibi cōsentiat, rationabilis tot celeberrimi sequendi sunt interpretes, quam hic unus, & quidem ignobilior, qui isthoc spero aucupabat sibi gloriā, si stulte ab alijs dissentiret omnibus. Et quia cōtra inermē, & imbellē frequentia militū non solet desyderari, quæ unus probatæ fortitudinis uir uel euiscerare possit, unicū Hieronymū tot Lyranis anteponeūdū contra hunc producā, qui epistolā ad Galatas exponens, hos septemdecim annos non semel repetit. In principio fidei (inquit) in transitu Paulus apostolos uidet, post annos (ut ipse ait) decem & septem plene cū eis loquitur, & se humiliat, & ne forte in uacuum aut curreret, aut cucurisset, inquit. Et inferius: Cōtulit Euāgelium cum apostolis, non quod Paulus timuerit, ne per decem & septem annos falsum in gentibus euāgelium prædicasset, sed ut ostenderet præcessoribus suis non se in uacuum currere, aut cucurisse, sicut putauerunt ignorantes. Hæc Hieronymi uerba, quibus manifeste quantū Lyra deliret, ostenditur.

Secundus Cauillus.

Quid ni creditur Petro apostolorum primati, qui è Roma epistola, quā Catholicā dicunt, scribens, se Romæ fuisse proprijs ex-

primit uerbis: Salutat uos inqt ecclesia, quæ est in Babylone collecta. Quãtum piaculũ dissentire à Hieronymo, & Lyrano, quorum neuter Romam per hãc Babylonem nõ interpretatur, Hieronymus in libro uirorum illustrium, Lyranus autem hãc uerba Petri explanans: dicit enim uterq; Romam figuratiter nomine Babylonis designari.

Responsio.

Duplicẽ esse Babylone à Cosmographis didicim⁹, Vnã in Assyria, quã Babylo sapiētissimus Medi filius cõdidit, uel (si Herodoto credimus) Semiramis. Alterã quæ Aegyptiaca dicit̃, non procul ab Aegypto distãs, de qua meminerũt Stephanus, Strabo, & Ptolomæus: Et recētiorũ Ludouicus Cælius in Antiquitatibus, & Raphaël Volaterranus in sua Geographia, & quidam alijs. Strabo tamẽ plus in Arabia, quàm prouincijs Aegypti hãc esse sitam ostẽdit, unde Arabum lingua, Chayrum iliam uocant, quæ uox nõ aliud eis designat, quàm si Babylone nostrates dixerint. Et sic persuasissimum est Petrum ex hac Babylone, uel, si quẽ Arabum oblectat dictio, Chayro epistolam suam scripsisse, qui in Iudæa, & conterminis undiq; circum & circa regionibus Christi nomen diuulgabat. Iudæa autem ut Hieronymus uult, confinem sibi habet utranque Arabiam, hoc est & Arabiam petream, & Arabiam desertam: ab Oriente enim habet Arabiam petream, & iuxta hanc ad meridem tangit Arabiam desertam. Et Apostolus hoc testat quocq; dicẽs: Syna mōs est in Arabia, quæ cõiuncta est ei, quæ nũc dicit̃ Hierusalẽ. Quas ob res in eis collimitaneis Hierosolymæ prouincijs Petrũ prædicasse Christũ, & ex Chayro ad dispersos è Põto, Galatia, Cappadocia, Asia, Bithynia Christi fideles epistolam scripsisse, hoc iam quis neget? Atq; eo modo uerba Petri, salutat uos ecclesia, quæ est in Babylone collecta, intelligenda sunt. At sinamus præterea suis figuris ludere Lyranus: Quia sicut, inquit, Babylon fuit ciuitas maxima, & idolatriæ dedita, sicut patet in Daniele, Sic Roma postea fuit ex simili opere. Sed quid de ea Babylone, cuius mentio apud Danielem agitur,

Deus per Hieremiam loquitur dicens: Egredimini de medio Babylonis popule meus, ut saluet unusquisque animam suam ab ira furoris domini. Sed nunquid etiam eodem tropo ceteras noui testamenti scripturas patet interpretari Lyranus? quod certe necesse est. Quid de hac Babylone hoc est Roma purpurata, & uersuta (ut Hieronymi utar uerbo) meretrice Ioannes in Apocalypsi loquat, simul audiat: Cecidit cecidit Babylon magna, & facta est habitatio demoniorum, & custodia omnis spiritus immundi, & custodia omnis uolucris imundae, & odibilis, quia de uino irae fornicationis eius biberunt omnes gentes, & reges terrae cum illa fornicati sunt, Et mercatores terrae, de uirtute deliciarum eius diuites facti sunt. Mercatores hic noiat, de quibus loquitur Petrus: Erunt in uobis magistri mendaces, qui in auaritia fictis uerbis de uobis negotiabunt. Post haec Ioannes: Et audiui aliam uocem dicentem: Exite de illa popule meus, & ne participes sitis delictorum eius, & de plagis eorum ne accipiat, quonia perueniunt peccata eius usque ad coelum, & recordatus est dominus iniquitatum eius. Ecce quid eis sua figurata afferat interpretatio, ut oibus scilicet a Romana Curia impune liceat delibere. Ecquid ergo nos culpamur Boemi? O utinam oes pari modo ab hac, nostro ducti exemplo, deficerent Babylone, quo fortasse a sua impietate respiceret citius. O uere typum gessit Romanae Curiae occidentalis Babylonis, illa non modo prophetica, sed etiam gentiliu literis danata Babylon, cui indultum, ac licitum fuerat (ut Plutarchi repetam uerba, psallere, scorta alere, cauponae indulgere, sinuosis tunicis amictiri, pudicitiam prostituere. An non aequat modo, imo etiam superat Roma uerissima Babylon ista omnia: Nonne & corporis & rerum sacrarum castitatem impudentius prostituunt, quam uel illic munditiam corporis impudentissimae foeminae? Apud illas enim quae ex foedo coitu prouenerat, Veneri sacra fuit stipis: hic quod rerum sacratissimarum affert prostitutio, Christo acceptum ferri dicit. Sed ne hoc loci in Babylonem Romanensem pluribus inueham, aliquantis per me cohibebo: nam haec alias pertinent.

Cauillus Tertius.

Si nihil

Si nihil aliud, hoc profectō solū, magno esset argumento, Petrum Romæ ante priorē etiā Pauli illac aduentū fuisse, quod dū ē Hierosolymis, ut Lucas in actis apostolorum tradit, militibus comitatus, Romā uinctus duceretur, occurrerunt ei fratres ad Appij forū quibus uisis, gratias deo egit ille: Nam quo monitore in Christum credidissent, si tunc Petrus Romæ abfuerit.

Responsio.

Christianos protinus post Christi passionē, & nō dūtaxat Paulo illac ueniēte Romæ fuisse Orosius, Tertullianus, Platina, imō Christianorum hostis Suetonius Trāquillus testant. Orosius em̄ libro septimo ad hūc modū scribit. Postquā passus est dominus Iesus Christus, atq; a mortuis resurrexit, & discipulos suos ad prædicandū misit. Pilatus præses Palæstinæ prouinciæ ad Tiberium imperatorē, atq; ad senatū retulit, de passione & resurrectione Christi, consequentibusq; uirtutibus, quæ uel per ipsum factæ fuerāt, uel per discipulos ei⁹, in noīe eius fiebāt. Et de eo qd' certatim credente plurimorū fide deus crederet. Tiberius ergo cū suffragio magni fauoris retulit ad senatū, ut Christus deus haberet. Senatus indignatione motus, q̄ uō sibi prius secūdū morē delatū est, ut de suscipiēdo cultu prius ipse decerneret, cōsecrationē Christi recusauit, edictoq; cōstituit, exterminandos esse ex urbe Christianos, præcipue cū & Seian⁹ præfectus Tiberij suscipiēdæ religioni obstinatissime cōtradiceret, Tiberius tamē edicto accusatoribus Christianorū mortē cōminat⁹ est, de quo Tertullian⁹ in Apologetico aduersus gentiles modestius aliquāto loquit: Tiberius (inquit) cuius tēpore nomē Christianū in seculū introiuit, aut nūciatū sibi ex Syria Palæstinæq; illuc ueritatē illius diuinitatis reuelarat, detulit ad senatū, cū prærogatiua suffragij sui: senatus, quia nō ipse probauerat, respuit, Cæsar in sententia mansit, cōminat⁹ periculū accusatoribus Christianorū. Omitto dicere, quid scribāt Suetonius, & Platina, hic in Christi, ille uero in Tiberij uita, quibus satis insinuatur, tutā fuisse à Tiberij temporibus, ad Neronis usq; imperium, & sub eius imperio ad usq; Pauli aduentū, Chris-

stianam Romæ religionem, Tertullianò adstipulante, his uerbis:
Consulite cōmentarios uestros, illic reperietis primū Neronē in
hanc sectā Cæsariano gladio ferocisse. Quare nullus mirari de-
beat tot fratres Romæ fuisse, qui Paulo ueniēti occurrerint: quo-
niā gliscente etiā illic pietate, ordinatione spiritussancti, nec pre-
sbyteri illis defuerant, uti Narcissus, Andronicus, Iulias, & cæte-
ri, quatenus nihil opus habuerint Petri præsentiam desyderasse,
quos deinde Paulus quoq; ipse tum per epistolam faciendōrum
admonuerat, tum præsentialiter inuiserat, ut iam abūde in priori
nostri libelli particula singula hæc indicauimus.

Cauillus quartus.

Quibus ea res magis cōperta fieri debuit, atq; discipulis apo-
stolicis, & qui proxime uiguerunt post apostolos. At illi hoc no-
bis indubitato prodidere Petrum, & Paulum Romæ passos fuis-
se, quorum unius uidelicet Lini, Timotheū salutauerat nomine
Apostolus dicens: Salutāt te Eubolus, & Pudens, & Linus. Al-
terius autē in actis apostolicis celebratur memoria, inquitente Lu-
ca: Quidā uero uiri adharētes Paulo crediderunt, in quibus &
Dionysius Areopagita, & mulier nomine Demaris, & alij cum
eis. Præterea Egesippus, qui Aniceti decimū post Petrum Roma-
ni pontificis tempore Romā aduenerat, in laudibus fidei Christi-
anæ uersatus, eiusce passionis Petri & Pauli meminit.

Responsio.

Si mihi nil aliud esset, quatenus pbē passiōes illas Petri & Pau-
li, ab eorū discipulis nō fuisse cōscriptas, diuersitatē illā, & discre-
pantiā, quæ illic reperitur, firmissimæ probatiōis loco ponerem,
Sed quia sunt mihi pleraq; multa ad perditā hanc suspitiōnem tol-
lendā, illius ne meminero quidem. Persuasum est doctis omni-
bus, nō modo discipulis apostolicis, sed & ipsis apostolis adhuc
superuiuentibus hanc iniuriā sæpius factā fuisse, ut multa eorum
sub nomie Christianæ professioni repugnātia in publicū ederentur:
Nomine enim Pauli (ut Origenes testis est) ad Thessalonice-
os, à pseudoapostolis quo facilius deciperētur, porrecta fuit epi-

Stola. Quos Apóstolus re tandem comperta, propria ad eosdem data epístola admonet his propè uerbis: Non cito moueamini, inquit, à uestro sensu, neq; terreamini, neq; per spiritum, neq; per sermonem, neq; per epístolā tanquā per nos missam. Et Hieronymus uisionem Pauli, & Teclæ, ac baptizati Leonis fabulā sub nomine Pauli, à quodam Asiæ presbytero fuisse editam scribit, qđ ipsemet postea, Tertulliano teste, se fecisse Pauli amore cōfessus est. Clemētis item, cuius Apóstolus ad Colossenses scribens, mētionem facit, multis erroribus hæretici resperferunt libros, quorum quidam Eunomij hæresim sapiunt: Nam disputat quodam in libro filium dei ex nullis extantibus creatum. Item daemones non uolūtatis malitiā fecisse, sed creaturam eos esse diuersæ qualitatis ab alijs productam. Et longe plures alij inibi reperiuntur errores. Rursum Dionysij cuiusdam Alexandrini episcopi usq; adeo deprauati sunt libri, ut eius autoritate Arrianorū hæresis, filium dei nō eiusdem substantiæ esse cum patre ausa sit confirmare. Origenis nondum mortui, tot iam subdititijs erroribus scatebant libri, ut sapiuscule hęc iniuriam deplorasse legatur. Et Rufinus in Apologia pro Origene, De hæreticorū, inquit, temeritate, ut credi istud scelus facile possit, illa res maximum credulitatis præstat exemplum, quod abstinere impias manus, etiam à sacrosanctis quidem euangelij uocibus nō potuerunt. Apóstolorū uero uel actus, uel epístolas qualiter polluerint, qualiter corroserint, qualiter in omnibus macularint uel addendo impia, uel auferendo quæ pia sunt, si quis uult plenius scire, ex his libris Tertulliani, quos aduersus Marcionē scripsit, plenissime recognoscet. Et alibi inquit: Peruersi homines assertionē dogmatū suorū, sub uirorū sanctorū nomine tanquā facilius credēda inseruerūt ea, quæ ipsi nec sensisse, nec scripsisse credēdi sunt. Et ideo Origenes homilia uigesima sexta sup Mattheo dicit: Oportet caute cōsiderare, ut nec oīa secreta, quæ ferūt in noīe sanctorū suscipiam. Quā tum ad Dionysium Areopagitā attinet, nulla est cunctatio, quin passio illa Petri, & Pauli ei adscripta non sit subdititia: probant

enim & Lauren. Val. & ERASMVS Rot. in annotationibus
libros, qui sub noie eius circūferunt, falso ei attributos, ut sunt de
cœlesti Hierarchia, de Theologica Hierarchia, de diuinis nomini
bus & cæteri: Nondū em̄ Ecclesia, cui⁹ tpe uiguerat ille, tantā no
uerat ceremoniarū turbā, quāta in eis libris tradit. De cætero au
tē Petri, & Pauli sub nomine Lini euulgatæ passiones, tantū hñt
permixtæ sibi falsitatis, ut in multis nō modo Christo, & Paulinis
litteris, sed & Petri ipsius contradicant sermonibus, quod equidē
nisi me prolixitas arceret, promptū esset ostēdere. Persuadeo ta
men mihi græculū quempiā (ut Iuuenalis utar uerbo) mendacē,
& lenonē potius aliquē, quā Linum has passiones cōmentum
fuisse, qui Paulinā ad Timotheū epistolā olfecerit magis aliquan
do, quā intellexerit. Nam cū mendacē memorē esse oporteat, il
le obliuione sua ingenue se mentitum ostendit. Arbitror eū legis
se aliquādo Paulū his uerbis Timotheum ad sese allectantē: Festi
na ad me uenire cito: Demas enim me reliquit diligens hoc secu
lum, & abiit Tessalonicam, Crescens in Galatiā, Titus in Dalma
tiā, Lucas est mecū sol⁹: qui quidē impostor nō habēs perspectū,
unde Apostol⁹ epistolā ad Timotheū miserit, & ubi se locorum
expectaturū dixerit, & ubi Titus, ac Crescens recedētes Apo
stolū reliquerint, passionē Pauli ad hūc modū exordit: Cū uenisset
Romam Lucas à Galatia, & Titus à Dalmatia, & expectauerūt
Paulū in urbe, quos cū adueniēs Paulus uidisset, lætat⁹ est ualde,
& cōduxit sibi extra urbē horreū publicū, hæc uerba illi⁹, in quib⁹
bus Apostoli primū oblit⁹ est dicētis, Crescēs abiit in Galatiā, Lu
cas mecū sol⁹ est: Nā præpostere Lucā dicit rediisse è Galatia, quò
nūq̄ abierat ipse, sed indiuidu⁹ Apostoli fuerat minister, Et Apo
stolus Crescentē dixit petiisse Galatiā. Proinde credibilius fuisset
si eundē redeuntē Galatia hic leno posuisset. Post hæc subinfert:
Expectauerūt Paulū in urbe, quasi Paulus è carcere quopiā rece
dere potuerit, & nō aduētum Timothei, ac Marci, quos optaue
rat ante hyemē ad se uenire, expectauerit: quomō ergo uenerat
Romā, unde nō recesserat: Aut quomō Lucas, & Tit⁹ expecta
sent aduenturum

sent aduenturū Apostolū, quē in carcere detineri scierāt: nimirū
et Galatiā, & Dalmatiā proficiscētes illic eū reliquerint. Vterius
scribit, & cōduxit sibi horreū publicū, ubi cū ihs, & alijs fratribus
de uerbo uitæ tractaret, cœpitq; iterea corrigere multitudinē ma-
ximā, & adīciebant p̄ eū fidei multæ animæ, op̄ate dei gratiā, ita
ut p̄ totā urbē son⁹ prædicationis, & sanctitatis eius fieret, & exi-
ret fama p̄ uniuersam regionē de illo. hæc ipse. Sed Paulus diuer-
sum quiddā in epistola sua dicit: det misericordiā dñs Onesiphori
domui, quia sæpe me refrigerauit, & catenā meā nō erubuit, sed
cū Romā uenisset, solícite me quæsiuit, & inuenit. Confer uerba
Pauli, ac Lenonis huius, híc inquit, conduxit sibi horreū publicū:
Ille Onesiphorus catenā meā non erubuit: nisi forte cū catena ex
aliquo carcere Romā Paulus profugerit, qua se liberare nō pote-
rat. Híc dicit q̄ fama nō modo per urbē, sed & per oēm regionē
undiq; de eo terebat, & cōcursus hominū ad eū fiebat. Ille uero
Onesiphor⁹ dicit solícite se quæsiuisse, ac uix tandē inter catenas
inuenisse, mirū q̄ fama, quæ de Paulo uolitabat, illac eū nō p̄duxerit.
Atq; in hunc modū totā illā passionē, & alteram Petri posse
suppilare, sed ppriū uoluminis hoc iā esset negociū. Hæc em̄ pau-
ea ideo refello, ut maximū eorum ostendā mendaciū, qui passioes
has cōmentitias, & in certo authore natas, in Linū transfundunt.
Non enim tā rudis fuerat Linus, qui tunc Paulo adhærebat, cum
epistolā ad Timotheū scripserat, ut statim dictorū obliuisceret, im-
mo cōfunderet uerba Paulina, & diuersa scripserit ab eo. Qd̄ idē
sentire & de Egesippo: qualiter enim homo ille post multa tēpo-
ra Romā ueniēs, historiæ seruare potuisset ueritatē: Qui neq; rei
gestæ aderat ipse, neq; Roma illa tēpestare de eorum passionibus
quicquā sibi cōscia erat: si quidē multis post Egesippū t̄pibus fas-
bulam hanc fuisse fictā certum est.

Cauillus Quintus

At ecclesia Romana, uerba ex passione Lini, quē tu lenonē po-
tius aliquem, quàm Linū fuisse blasphemias, de p̄opta annuatim
decātat, id neutiquā factura, si eā nō legitime descriptā scierit. In

ter cetera in passione Petri & hæc ponunt uerba: ut aut portam ciuitatis uoluit egredi Petrus, uidit sibi Christum occurrere, & adoras eum ait, Dñe quo uadis: rñdit ei Christus, Romam uenio iterum crucifigi: Et ait ad eum Petrus, Dñe iterum crucifigeris: Et dixit ad eum dñs, Etiam, iterum crucifigar. Petr⁹ aut dixit: dñe reuertar, & sequar te. Et his dictis, dñs ascendit in coelum: Petrus aut prosequitur est eum multo intuitu, atq; dulcissimis lacrymis. Et quo id magis factum credatur, hæcenus extat ibi loci exadificatum sacellum, ubi hæc habita sunt uerba.

Responsio.

Bene habet, q̄ uniuersalis ecclesia sancta prophanum hoc mendacium contra Christum, contra Paulum: immo contra ipsummet Petrum, ac fidem catholicam non decernat: Oriëntales enim ecclesie, quod scio, & multi etiam in occidentem fidelium hæc uocem non recipiunt. Romanam uero ecclesiam hæc mendacia approbare, profiteri, decernere quid prohibet: quæ mendacis est alioqui referatissima. potuit ne discipulus apostolicus hæc portenta horridissima toto cœtui fidelium scribere, ut iam Christus Petro occursum tunc e coelis descenderit: Et tanquam Petrus Christi uerbis admonitus, rursum Romam sese recepit scribis ea, quæ euenerat nunciaturus. Quid Petrus enim hæc fabula apud eos promouisset non intelligo, quam ut pro seductore, & mendace haberet ab omnibus. Qui quondam ad Iudæos de Christo loquutus, ut Actuum habet tertio, dixerat: oportet quem deum coelum Iesum Christum suscipere, usque in tempora restitutionis omnium quæ loquutus est deus per os sanctorum suorum, a seculo prophetarum. Quo tunc ergo coelum, terris Christum reddiderat ante consummationem omnium, quæ circa diem iudicii primum est futura, dicentibus etiam Angelis ad eos, qui intuebantur Christum in nube pergente ad coelum. Hic Iesus, qui assumptus est a uobis in coelum sic ueniet, quemadmodum uidistis eum euntem in coelum. Quod explanat Matthæus de aduentu eius sed ad iudicium. Videbunt, inquit, filium hominis uementem in nubibus coeli, cum uirtute multa, & maiestate: quemadmodum enim in nube ascenderat, sic in nube ad iudicandum reueniet. Eca

ce quam inconueniat credere, ut unquam Christus in ea persona,
qua à nube correptus in cœlū deuolauit, in terras descēderit. Sed
reuera ad diē iudicij primū à fidelib⁹ expectatur reditur⁹, ut ad eā
sentētiā Psalmista quoq; alludit; Dixit dñs domino meo, sede à
dextris meis, donec ponā inimicos tuos, scabellū pedū tuorū. Vn⁹
de nunquam adhuc personaliter descendisse credit⁹, ut alicui san-
ctorū in terris apparuerit. Em̄ uero in cœlis semp apparere digna
tus est, & abinde ad eos & loqui. Stephanus em̄ intendēs in cœ-
lum uidit gloriā dei, & Iesum stantē à dextris uirtutis dei. Et Pau-
lum appropinquantē Damasco subito circumfulsit lux de cœlo,
qui cadens in terrā audiuit uocem dicentē sibi; Saule Saule quid
me persequeris: qui tremens ac stupens dixit, quis es dñe? Et ille;
Ego sum Iesus Nazareus, quem tu persequeris, quod ille de sua
cōuersione mirificatū illic cū Iudæos alloquitur. actuum. xxij. tū
ubi apud Agrippam, & Festum præsidem. actuum. xxvi. data ei
sefe defendēdi copia proprijs uerbis attestatur. Cū irem (inquit)
Damasco, cum potestate & permissu principum sacerdotum
diē mediā, in uia uidi rex, de cœlo supra splendorē solis circumful-
sisse me lumen. Et Petro olim, an gentibus prædicādum sit Euan-
gelium hallucinanti, non quidem personaliter Christus apparuit,
sed in extasim raptum, ne quid commune diceret, ac immūdum
edocuit. Et nusquam prorsus post ascēssionem suam alicui sancto-
rum apparuisse, in eo habitu, quo post resurrectionem suam, per
dies quadraginta conuersatus est cum discipulis, conuesceba-
tur, & loquebatur eis de regno dei, Christum in sacra scriptu-
ra legimus, imò nec aliquando appariturum prius, quàm di-
es iudicij uenerit, credimus, fide catholica Christiani instructi.
Quantum flagitium ergo, tanta contra legem dei mendaciorum
simulacra discipulo apostolico attribuere, quibus bonum ille uir-
tutis specimen de sese præbuerat, eorumq; doctrinā pulchre per-
calluit. Possem hic & de facello, qđ in hui⁹ mēdacij robur extru-
ctū est, non nihil dicere, & probare copiose: nullū facellū, nec ali-
quam basilicam ad aliquot annorū, centurias Romæ, & locis ei

adiacentibus ex edificatā fuisse, sed Christianos in latebris, & speluncis subterraneis cōuenire solitos uel ad mortem domini annūciandam, uel hymnis & orationibus Christi suffragium, & diuinam gratiam sibi demerendam.

Sextus cauillus.

Marcus Euāgelista Petri discipulus, à præceptore admonitus Romæ scripsit Euangeliū. Quod Petrus dū audiuit, & approbavit, ecclesiæ ad legendū autoritate sua edidit, ut & Clemēs libro informationū scripsit, & Hieronym⁹ de uiris illustrib⁹ meminuit. De quo Petrus in sua epistola loquitur: salutat uos Marcus filius meus, qui post conscriptū tandē Euangeliū Aegyptū perrexit, & prim⁹ Alexādrīæ Christū annunciās, illis ecclesiā cōstituit, exantlatisq; laboribus, Neroniani imperij anno octauo uita funct⁹ est: de cui⁹ cōuersatiōe apd Alexādrīā, Philo quoq; Iudæ⁹ librū cōcinauit.

Responsio.

Qui Clementi adscribunt libri, minus est tutū eis credere, qm̄ eorū quidā suppositiij sunt, ac falso Clemēti adscripti: quidā uero magna ex parte deprauati, ac errorib⁹ infecti, ut iā antea probaui mus. Itaq; sciendū q̄ in noui testamēti libris, duos Marci cognōie fuisse insignitos inuenim⁹, quorū prior dicebat Ioannes Marcus. Et de hoc legit̄ actuū. xij. Quod Paulo cū Barnaba Anthiochiæ inter Prophetas, & Christi noīs doctores exeunte, posteaquam uisum est Spiritus sancto, ut ad opus ministerij segregarent, seniores impositis sup eos manibus in ministeriū eos cōfirmarūt. Qui profecti in Seleutiā, uenerūt tandē in Cyprū insulā, & Salaminā eiusdē insulæ urbē Christū per Synagogas annunciantes, quibus erat adiunct⁹ & hic Ioannes, qui cognouiabatur Marc⁹, nō reprob⁹ quidē ministerio. Postquā aut̄ puenerunt Paphū urbē in Cypro insula sitā, & inde nauigare uellēt Pamphiliā, iā dicē Ioānes Marcus reuuit proficisci cū eis, sed è cōuerso redijt Hierosolymā, & post hac Anthiochiā. Quò ascēdentib⁹ post aliqua tpm̄ interualla Paulo & barnaba, & aliquādiu Christū illis docētib⁹, dixit ad Barnabā Paul⁹: reuertentes uisitem⁹ frēs p̄ uniuersas ciuitates, in quibus

quibus prædicauim⁹ uerbū dñi, quō se habeāt, Act. xv. Barnabas uero secū uolebat assumere & Ioannē cognomēto Marcū, q̄ pri dem iam ab eis descīuerat, sed Paulus hūc rogatū habuit, ne id fa ceret, eo q̄ nō cōueniat eum deinceps in mun⁹ euāgelicum reas sumi, q̄ antea ab eis defecerat. Et p̄gentes Pamphiliā relinquens, discessit Hierosolymā. Et hinc orta est inter eos dissensio, ita ut al terutrum separarent. Nā Barnabas assumpto Marco perrexit Cy prum, & Paulus electo Sylā recepit se in Syriā & Ciliciam. Qui quidē Marcus, Barnaba ob nomen Christi in Cypro imp̄ssime trucidato, q̄ Aegyptū tandē iter occupauerit, nemo it inlicias, cū Philo magni nois scriptor ī Alexādriā urbe Aegypti propē ostiū Nili sita, Christi nomē ipsum annūciasse prodat. Et Petr⁹ ex Chay ro, hoc est Babylone, quā Stephanus & Ptolomæus in Aegypto sitā esse tradunt, epistolā scribens ipsius meminit: salutatur uos in quiens, Marcus filius meus. Credibile est enim hunc Marcum Pe tro familiarem fuisse, cum Alexandria nō procul à Chayro distet. Et de hoc Marco multa figmenta reperiunt: Primū q̄ dum credi derit in Christū amputasset sibi pollicem, ut sacerdotio reprobis efficeret: deinde q̄ Romæ scripserit Euāgelium ad uota Petri, qd̄ protin⁹ falsum est: Nuspiā em̄ hunc Marcum pinde ut nec Petrū in libris Canoniciis Romæ aliqñ fuisse inuenimus. Et scriptorū ua rietas mendaciū hoc declarat. Hieronym⁹ em̄ Clementis autori tate scribit, Marcum rogatum à fr̄ibus Christi Euāgelium scrip sisse. Alij uero, quorū è numero & Platina nō ignobilis est histo ricus, tradunt q̄ Petrus Romanorum p̄cibus motus, Marco qui ad hanc rem uidebat idoneus, Euāgelij cōscribendi negotium in iunxerit, quem oēs uelut ex cōposito, octauo anno Neronis obiit se, Alexādriæq̄ sepultū fuisse scribunt. Verū enim uero hos dece pit eorū indiscretio. Nō em̄ aliū Marcum inter apostolorum dis cipulos fuisse crediderāt, & ideo quicquid de utroq̄ legīt, ad unū falsō retulerunt. Alter nāq̄ fuerat Marcus, noie Aristarchus qui cooperato, & discipulus fuerat Pauli, de quo ipse in priori capti uitate sua, qua biennio Romæ à Nerone detinebat, ad Philemo=

nem scribens mentionem facit: salutant te Marcus Aristarchus, Demas, & Lucas adiutores mei. Deniq; ubi iã secundo in manu deuenit Neronis, & ingrauescente aetate, ac laboribus cõfectus diẽ obitus accelerare uidens, Timotheoq; è carcere scribens, eiusdem Marci iterum meminit: festina ad me uenire cito: Lucas enim mecum solus est, Marcum itaq; assume, & adduc tecum: est enim mihi utilis in ministerio, penulam, quam reliqui Troade Apud Carpum, ueniens affer tecum, & libros, maxime autem & membranas. Quod Iacobus ille Stapulensis non omnino deterrimus apostolicus interpret, pulcherrime exponit inquit: Lucam secum habebat Apostolus, Marcum autem mandat obnixè, & membranas quae apud Carpum erant deferri. Sed ad quid nã: nisi ut Lucam & Marco, electis à spiritu sancto diuinis scribis, eas relinqueret ad reponendum sanctum Euangelium. Quid apertius his uerbis dici poterat, quam quod Marcus Aristarchus, & non Ioannes Marcus sacrum Euangelium cõscripserit, qui facile Neronis imperij annos superauit, cum apostolus circiter tredecimum eiusdem imperij annum, epistolam hanc scribens, eum sibi à Timotheo adduci postulat. Neque idem, ne quem id moretur, Aristarchus, & Ioannes apud Hebraeos sonat: Aristarchus enim perinde Hebraeis significat, ac si dicas suscitans coronam, Ioannes uero gratia dñi. Ex his euidentissime patet, fabulam esse quod de Petro, & Marco quidam scriptitant.

Cauillus septimus.

Philo Iudaeus, uir literarum pollentissimus, sub C. Caligula à gente sua Romam missarius factus, dum non nihil periclitaretur secunda uice sub Claudij imperio illac remissus, cum Petro apostolo de nonnullis contulit rebus, & tam arctissimas secum inuit amicitias, ut tandem, quoties moro licuit, in libris suis Christianos honestis traduxerit laudibus: Et in Ioannis Marci praconiis, pleno libro uersaret, ut Hieronymus in libro de uiris illustribus prodidit.

Responsio.

Has nãrias uel solus risus potis sit explodere. Qui nam Philo Iudaeus sub Claudij imperio, Petrum Romam conuenire poterat.

quem nunquã etiã Romæ fuisse tot iam rationibus persuasimus: siquidẽ Paul⁹ in fine imperij Claudij Romanos literis suis fidei, ac uirtutũ admonēs: & omnes presbyteros seniores, & muneris euangelici coadiutores, tamen etiã quosdã plebeos salutans, sol⁹ Petri ne tantillum quidem meminit. Tandem quarto Neroniani imperij anno Romam perductus, Petrum illic non inuenit, & biennio ibi existens nullam ecclesiã eius salutatur nomine. Lucas ad quartũ usq; Neronis annum Historiam apostolicam Romæ scribens, Petri nullam mentionem facit, Paulus decem præterlabentibus annis, secundo Romæ captiuatus, nullum Petri præsidium sensit, sed ab omnib⁹ ferè destitutus, rē euangelicam cū uno Luca tractauit. sin uero ea ratione Philo Christianos laudasse putatur, q̄ cum Petro inierit amicitiam, ego in Iudæa potius id contigisse crediderim, ubi Petrus Christũ prædicando ætatem suam cõsumpsit, & mortem inibi passus est. Aut nunquid solus Iudæorũ Philo Christi nomen dignis Encomiis extulerit? Iosephus em̄, qui nõ commemoratur alicubi Petrum uel uidisse, uel amicitias secũ pactum fuisse, tamen adeo honestam Christi mentionē in suis de antiquitatibus fecit libris, ut interim mirum uideatur, è tam peruicacissima gente, aliquem reperiri potuisse, qui tanto laudis præconio Christũ extulerit, sed quid mirũ Iosephum talia de Christo dixisse, cū & dæmonum legiones Christũ prædicare cogerentur? Cuius & nos ueritatem in multa discrimina perductam nunc defendimus, sceleraq; & errores occidentalis Babylonis patefacimus, præmia immarcessibilis coronæ ipsius benignitate dubio ꝑcul adepturi.

F I N I S

Distichon ad Lectorem.

Quicquid id est, uanum, uero seu uerius ipso,
Syncere trutines lector amice uelim.

